

SISÄKORVAISTUTETTA KÄYTTÄVIEN HENKILÖIDEN TULKKAUSPALVELUN KÄYTTÖ
-NYKYTILA JA TULEVAISUUDEN KEHITTÄMISHAASTEET

Pia Vuorenmaa
Opinnäytetyö, kevät 2017
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Viittomakielen ja tulkkauksen
koulutus,
Tulkki (AMK)

TIIVISTELMÄ

Vuorenmaa, Pia. Sisäkorvaistutetta käyttävien henkilöiden tulkkauspalvelun käyttö-nykytila ja tulevaisuuden kehittämishaasteet. Opinnäytetyö, kevät 2017, 75 sivua, 3 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus, Tulkki (AMK).

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää sisäkorvaistutetta käyttävien henkilöiden tulkkauspalvelun käyttöä. Lisäksi opinnäytetyössä selvitetään sisäkorvaistutteen saamisesta seuraavia mahdollisia tulkkauspalvelun tarpeen muutoksia ja tulkkauspalvelun kehittämisalueita. Kohderyhmänä oli kaikenikäiset sisäkorvaistutetta käyttävät henkilöt koko maan alueelta. Opinnäytetyön tavoitteina on selvittää tulkin ja tulkkausmenetelmien käyttöä sekä tulkkauksen tilannekohtaisuutta. Opinnäytetyön aineiston keruu suoritettiin Webropol-monivalintakyselynä ja kyselyn välittäminen vastaajille toteutui internetissä eri tahojen, kuten kuurojen yhdistysten ja alan järjestöjen kautta. Kyselyyn vastasi 20 henkilöä, joista yli puolet ovat 50–60 vuoden ikäisiä ja noin kolmasosa 20–40 vuoden ikäisiä.

Kyselyn tuloksista selvisi, että suurin osa vastaajista käyttää kirjoitustulkkia, ja osa sekä viittovaa tulkkia että kirjoitustulkkia. Kirjoitustulkkia käytetään eniten niin tapahtumissa kuin vapaa-ajan menoissa ja viittovaa tulkkia eniten opiskelussa. Vastaajat kokivat tarvitsevansa tulkkia vähiten asioimistilanteissa. Sisäkorvaistutteen saamisen jälkeen tulkkausmenetelmä ei ollut muuttunut yli puolten vastaajien osalta. Sisäkorvaistutteen käytön aikana yli kolmasosan vastaajien muutoksena tulkin käytössä on, että he tarvitsevat vähemmän tulkkia. Noin puolet vastaajista kokivat tarvitsevansa muunlaista tulkkauksta, kuten menetelmää, jossa käytetään teknologiaa.

Suurin osa vastaajista käyttää puhekieltä, mikä heijastuu tulkin ja tulkkausmenetelmien valintaan. Eri tulkkausmenetelmiä käytetään monipuolisesti ja tulkin käyttö on tilannesidonnaista. Sisäkorvaistutteen jälkeen alle puolella tulkkauspalvelun käyttö on muuttunut. Lähes kolme neljännestä vastaajista eivät ole tulkkauspalvelusta hyvin tietoisia, joten tiedottamista tulkkauspalvelun käyttömahdollisuuksista tulisi tulosten perusteella lisätä.

Avainsanat: Sisäkorvaistute, tulkkauspalvelu, tulkkausmenetelmät, tulkkauslaitteet, kirjoitustulkkkaus, viitottu puhe

ABSTRACT

Vuorenmaa, Pia. The present state and future challenges of using interpreter services by people with cochlear implants. Thesis, spring 2017. 75 pages, 3 attachments. Diaconia University of Applied Sciences. Education of sign language and interpreting.

The main goal of the thesis is to research people with cochlear implants as for the use of interpreter services. The primary goals of the thesis are to research the changes with using the interpreter services after implantation and the possible ways of developing interpreter services in the future. The secondary goals are to research the use of interpreters, the use of different interpretation methods and the effect of interpreting in different situations. The thesis focuses on cochlear implant users that are in all ages nationwide. The material for the thesis was collected through a Webropol- multiple-choice questionnaire. The link for the questionnaire was distributed via different organizations like Deaf associations for example. There are total of 20 respondents. Over half of them are 50–60 years old and one third of respondents 20–40 years old.

Results of questionnaire showed that most of the respondents use a typing interpreter. A segment of the respondents use a signing interpreter and a typing interpreter. A typing interpreter is needed mostly in events and during leisure time. The most common situation where signing interpreters are needed is for educational purposes. The “running errands” choice received the fewest answers. Over half of the respondents had no changes with interpretation methods after implantation. While using the cochlear implant, there is a change of the use of interpreter in over a third of the respondents. The change is that those respondents use less interpreter than before. Over a third of the respondents suggest interpretation in another way like using more technology in interpretation.

The respondents' language skills are mostly spoken language and this reflects on the results of using an interpreter and interpretation methods. The results show that respondents use various interpretation methods and that the use of interpreter depends on the situation. After implantation, less than half of the respondents' ways of using interpreter services was changed. Three quarters of the respondents had no good knowledge of interpreter services. The results show a need to better inform people about use of interpreter services.

Key words: cochlear implant, interpreter services, interpretation methods, interpreting devices, typing interpretation, signed speech

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 KESKEISET KÄSITTEET	7
3 SISÄKORVAISTUTE JA SEN RAKENNE	10
3.1 Sisäkorvaistutteen historia	10
3.2 Sisäkorvaistutteen rakenne ja toiminta.....	12
3.3 Sisäkorvaistutteen ja kuulokojeen erot.....	15
4 KUULOVAIMAT JA NIIDEN LUOKITTELUAVAT.....	17
4.1 Prenataalinen, perinataalinen ja postnataalinen kausi.....	18
4.2 Kuuron, kuuroutuneen ja huonokuuloisen määritelmät.....	19
5 SISÄKORVAISTUTETTA KÄYTTÄVÄT HENKILÖT	22
5.1 Lapset sisäkorvaistutteen käyttäjinä.....	22
5.2 Nuoret sisäkorvaistutteen käyttäjinä	23
5.3 Aikuiset sisäkorvaistutteen käyttäjinä.....	24
6 KUULOVAIMMAISEN LAPSEN KIELEN KUNTOUTUS	26
6.1 Lapsen kommunikaation kehityksen edistäminen	26
6.2 Sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen kommunikaatiomenetelmä.....	28
7 TULKKAUKSEN TARJONTA	30
7.1 Tulkkauksen jaottelu tulkkausmenetelmän mukaan	30
7.2 Tulkkauksen jaottelu tulkkausmuodon mukaan.....	31
8 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	32
8.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	32
8.2 Kohderyhmän ja aineiston keruumenetelmän valinta.....	33
8.3 Aineiston keruun ja sen käsittelyn aikataulu.....	34
9 SISÄKORVAISTUTETTA KÄYTTÄVIEN HENKILÖIDEN.....	36
KYSELYTULOKSET	36
9.1 Vastaajien taustatiedot	36

9.2 Vastaajien tulkin käyttö	40
9.3 Kyselyn avoimen kysymyksen vastaukset	46
10 AINEISTON KERUUMENETELMÄN ARVIOINTI.....	48
11 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	50
LÄHTEET.....	53
LIITTEET	62
Liite 1: Käsitteiden luokittelu	62
Liite 2: Kyselyn saatekirje	67
Liite 3: Webropol- kyselyn runko	68

1 JOHDANTO

Tein opinnäytetyönä ajankohtaisen kartoituksen sisäkorvaistutetta käyttävien henkilöiden tulkin käytöstä ja eniten käyttämistään tulkkausmenetelmistä. Lisäksi kartoitukseen kuului vastaajien sisäkorvaistutteen saamisen jälkeisten kokemusten selvitys ja sisäkorvaistutteen tuomista muutoksista. Opinnäytetyön kohderyhmänä oli kaikenikäiset sisäkorvaistutetta käyttävät henkilöt koko Suomen laajuudelta, ja aineistonkeruu suoritettiin internetissä Webropol-monivalintakyselyinä. Lisäksi tavoitteina oli saada tietoa sisäkorvaistutteen vaikutuksista henkilöiden kommunikointiin ja tulkkauspalvelun käyttötapoihin. Opinnäytetyön tuloksista selvisi vastaajien kokemuksia liittyen sisäkorvaistutteeeseen ja siitä seuranneisiin muutoksiin. Muutosten tiedostamisesta on hyötyä, kun niihin kiinnitetään huomiota tulkkauspalvelua tarjottaessa sisäkorvaistutetta käyttäville henkilöille.

Kiinnostuin opiskeluiden aikana sisäkorvaistutteista ja erityisesti sisäkorvaistutteen käytön vaikutuksesta ihmisten tulkkaustarpeisiin. Aihe on ajankohtainen, koska sisäkorvaistutteen käyttö todennäköisesti aikaansaa muutoksia asiakkaiden tulkkauspalvelun tarpeessa. Sukupolven, johon kuuluu Suomessa sisäkorvaistutteen saaneet lapset, varttuessa voi selvittää sisäkorvaistutetta käyttävien henkilöiden tulkkaustarpeista eri elämänvaiheissa. Valitsin opinnäytetyöni aiheen, koska tulevana tulkkina koin tarpeelliseksi tulla tietoiseksi mahdollisista tapahtuvista muutoksista tulkin työkuvaan liittyen, ja siitä millaista tulkkia tarvitaan. Opinnäytetyöstä voivat hyötyä myös muun muassa tulkkauspalvelun tuottajat. Selvitys tulkkauspalvelun käytöstä ja muutoksista auttaa alalla työskenteleviä tulkkeja valmistautumaan muuttuvaan työkenttään ja sisäkorvaistutetta käyttävien asiakkaiden muuttuviin kommunikaatiotarpeisiin.

2 KESKEISET KÄSITTEET

Kuulovammainen ja viittomakielinen:

Kuulovammainen on lääketieteellinen termi henkilölle, jolle on todettu kuulovamma asteikolla 20-95 dB (Kantti.net i.a.). Kuulovammainen on yläkäsite, jonka alakäsitteinä ovat kuulovammaa tarkentavat määritelmät; huonokuuloinen, kuuroutunut ja kuuro. Viittomakielisen henkilön ensi- tai äidinkieli on viittomakieli. Viittomakielinen henkilö voi olla kuuro, kuuleva, kuuroutunut, huonokuuloinen tai sisäkorvaistutetta käyttävä henkilö. (Kuurojen liitto 2017.)

Huonokuuloinen:

Kuulovammainen henkilö, joka kuulee jonkin verran. Huonokuuloinen henkilö kommunikoi puheella, ja mahdollisesti ymmärtämisen tukena lukee puhujan huulilta. Huonokuuloinen voi käyttää myös viittottua puhetta tai viittomakieltä. (SVT ry– Suomen viittomakielen tulkit ry 2013.)

Kuuroutunut:

Henkilö, joka on syntynyt kuulevana, mutta on elämänsä aikana menettänyt kuulonsa. Kuuroutuminen usein tapahtuu puheen oppimisen jälkeen, jolloin henkilön äidinkieli on puhuttu kieli. (SVT ry– Suomen viittomakielen tulkit ry, 2013.) Kuuroutunut usein kommunikoi itse puheella tukimenetelmien avulla, mutta ei kuulokojeellakaan kuule puhetta. Suurimmalle osalle kuuroutuneista lapsista asennetaan sisäkorvaistute. (Kuuloliitto i.a.)

Kuuro:

Henkilö, jolla on syntymästään tai varhaislapsuudestaan asti ollut kuulovamma (Kuuloliitto i.a.). Kuuron äidinkieli on viittomakieli, jonka osa kuuroista oppivat kielen kuuroilta vanhemmiltaan. Ne, joilla on kuulevat vanhemmat oppivat viittomakielen perheen ulkopuolelta. (Kuurojen liitto, 2017.) Kuuro ei kuule puhuttua kieltä, joten hän oppii valtakielen kirjallisuudesta. Suurin osa kuuroista määrittelee itsensä termillä 'kuuro' tai 'viittomakielinen', joita käytetään pois vanhentuneen termin 'kuuromykän' sijasta. (Kuurojen liitto 2017.)

Kuurosokea/ kuulonäkövammainen:

Kuulonäkövammaisella henkilöllä on toimintarajoitteita sekä kuulossa että näössä. Kuurosokealla ei tarkoiteta täysin kuuroa ja täysin sokeaa henkilöä, vaan määritteeseen lukeutuu eri näkö- ja kuulovammojen asteisuuden vaihtelevuutta. (Kuurosokeat ry 2013.)

Suomalainen viittomakieli ja viitottu puhe:

Suomalainen viittomakieli on yksi perustuslaissa määritelty maan vähemmistökielistä. Viittomakieli ei ole kansainvälistä, vaan joka maalla on oma viittomakielensä. (SVT ry– Suomen viittomakielen tulkit ry 2013.) Viitottu puhe on kommunikaatiomenetelmä, joka perustuu puhuttuun kieleen ja noudattaa sen kielioppia. Viitottuun puheeseen kuuluu vahvasti huulion käyttö. Kuulovammaisista viitottua puhetta käyttävät yleisemmin kuuroutuneet, joiden äidinkieli on suomen kieli. (SVT ry– Suomen viittomakielen tulkit ry 2013.)

Taktiiliviittominen ja sosiaalishaptinen kommunikaatio:

Taktiiliviittomisessa viitotaan kädestä käteen, mikä perustuu tuntoaistiin ja liikkeen havaitsemiseen. Taktiiliviittomisesta käytetään myös termiä taktiili viittomakieli. Henkilöille, joilla on kuulo-näkövamma, viitotaan taktiilisti. Taktiiliviittomista käytetään silloin, kun näkökyky ei riitä tavallisten viittomien vastaanottamiseen. (Suomen Kuurosokeat ry 2013.) Sosiaalishaptinen kommunikaatiossa kaksi tai useampi henkilö tuottavat ja vastaanottavat kosketusviestejä tilannekohtaisesti. Tähän kuuluu muun muassa sosiaaliset pikaviestit, eli viestit eri merkkeinä keholle piirrettynä. (Suomen Kuurosokeat ry 2013.)

Kansainvälinen viittominen:

Kuulovammaisten kehittämä kommunikointimenetelmä, jota viittomakielinen voi käyttää ulkomaalaisen viittomakielisen kanssa. Kansainväliseen viittomiseen kuuluu elementtejä eri viittomakielistä, ja kommunikointi painottuu visuaalisten viittomien käyttöön ja kuvailuun. (SVT ry– Suomen viittomakielen tulkit ry 2013.)

Huulio ja huulilta luku:

Huuliolla tarkoitetaan fonologista huulten aluetta ja muotoa artikulaation yhteydessä (Kotus–Kotimaisten kielten keskus, 2017). Huulio kuuluu viittomakielen kielioppiin, jolloin samanaikaisesti viittoman kanssa muodostetaan äänettömästi huulilla yleensä viittoman merkitystä vastaava puhutun kielen sana (Kantti, i.a.). Viitotussa puheessa huulion ja viittomakielen huulion eroina on, että viitotun puheen huuliossa muodostetaan kokonaiset sanat taivutettuina. Huulilta luku on puheen tulkitsemista huulten liikkeitä seuraamalla (Kotus–Kotimaisten kielten keskus 2017).

Asioimis-, opiskelu- ja konferenssitulkkaus:

Helsingin yliopiston käännöstieteen termipankin Monakon mukaan asioimistulkkaus on tulkkausta kahden kielen välillä tilanteessa, jossa käydään keskustelua viranomaisen tai yksityisen tahon kanssa. Yleensä tilanteessa on asiakas-virkailija-asetelma ja siinä asioi yksittäinen henkilö tai ryhmä. (Tieteen termipankki 2015.) Opiskelutulkkaus on tulkkausta kahden kielen välillä peruskoulun jälkeisissä oppilaitoksissa, joissa tulkataan opetusta. (SVT ry–Suomen viittomakielen tulkit ry 2014; Tieteen termipankki 2015).

Viittova tulkki:

Henkilö, joka on suorittanut tulkki (AMK) -koulutuksen. Tulkin työnantajiin kuuluu Kela, joka Suomessa järjestää tulkkauspalvelua. Tulkin työkielenä ovat jokin puhuttu kieli ja jokin viitottu kieli. (SVT ry–Suomen viittomakielen tulkit ry 2014.) Suomessa tulkin yleisin puhuttu kieli työkielenä on suomi. Tulkki (AMK) nimikkeen saaneesta henkilöstä käytetään termejä ”viittomakielen tulkki” ja ”viitotun puheen tulkki”. Viitottuun kieleen kuuluu viittomakieli, viitottu puhe ja taktiiliviittominen. (SVT ry–Suomen viittomakielen tulkit ry 2014).

Kirjoitustulkki:

Tulkki, joka tulkkaa kielen sisäisesti muuttamalla puhutun kielen kirjoitettuun muotoon. Puhe kirjoitetaan samanaikaisesti tekstiksi tietokoneella tai käsin kirjoittaen, esimerkiksi kokouksessa. Tilanteessa asiakas seuraa keskustelun osallistujien puheenvuoroja kirjoitetussa muodossa. Kyseistä tulkkausmuotoa käyttävät muun muassa kuuroutuneet ja huonokuuloiset. (Suomen Kirjoitustulkit ry i.a.)

3 SISÄKORVAISTUTE JA SEN RAKENNE

Sisäkorvaistute on leikkauksella asennettava kuulolaite, joka voi muuttaa vaikeasti kuulovammaisen kuulon tasoa huonokuuloisen kuulon veroiseksi, riippuen henkilön kuulovamman asteesta. Tutkitusti sisäkorvaistutetta käyttävät henkilöt pystyvät laitteen avulla erottamaan puheen ja käyttämään puhelinta. Sisäkorvaistute auttaa palauttamaan puhutun kielen heille, jotka ovat oppineet puhumaan ennen vammautumista. (Väättäinen 2005, 61.)

3.1 Sisäkorvaistutteen historia

Alessandro Volt aloitti kuuroutuneiden kuulon palauttamiskokeilut 1700-luvun puolivälissä. Tuolloin hän selvitti, voiko kuuroutuneella olla vielä kuuloa jäljellä, ja onko kuuloa mahdollista palauttaa stimuloimalla sitä sähköisillä ärsykkeillä. Ensimmäisen sähköisesti stimuloivan kuulolaitteen teki otologi Charles Eyeries kollegansa A. Djourrnon kanssa Pariisissa vuonna 1957. Elektrodijohdin asennettiin välikorvan ja sisäkorvan väliin stimuloimaan kuulohermoja, jonka jälkeen potilas kykeni kuulemaan muutamia eri ääniä puheesta, ja erotti jonkin verran yleisiä sanoja. (Christiansen, Leigh & Spencer 2002, 15-16.) Vuonna 1961 otologit William House ja James Doyle operoivat useammalle vapaaehtoiselle aikuiselle sisäkorvaistutteen, joista yhdelle leikattiin monikanavainen sisäkorvaistute. Sisäkorvaistutteen luokiteltiin kehityksen alussa yksi- ja monikanavaisiksi sen mukaan, montako elektrodi sisäkorvaistutteessa on. Heidän sisäkorvaistuteoperoinnit epäonnistuivat ja sisäkorvaistutteen oli poistettava vapaaehtoisilta, mutta muutaman vuoden päästä House kokeili sisäkorvaistutteen asentamista uudestaan paremmalla menestyksellä. 1960- ja 1970-luvuilla sisäkorvaistutteen kohdistui paljon epäilyksiä liittyen sisäkorvaistutteen turvallisuuteen ja sillä pyrittäviin tavoitteisiin. Sisäkorvaistute koettiin uhaksi kuurojen yhteisössä, mikä vaikeutti vapaaehtoisten löytymistä leikkautettaviksi. Housen ja osan tieteilijöiden kanta oli, että sisäkorvaistute ei toteuta tavoitetta aikaansaada kuuloa, jolla pystyisi erottamaan puhetta. House kuitenkin vastasi kritiikkiin, että juuri siitä syystä sisäkorvaistutteen kehittämistä tulisi jatkaa, ja että mahdolliset kehitysedistymiset ovat vaivannäön arvoisia. Housen tavoitteena oli monikanavaisen sisäkorvaistutteen avulla

mahdollistaa kuulo, jolla erottaa äänteet ja sanat paremmin puheesta. Myöhemmin hän kuitenkin koki, että yksikanavaisen sisäkorvaistutteen vaikutus on mahdollisesti tehokkaampi. Nykypäivän monikanavaisten sisäkorvaistutteen kehitystavoitteet ovat lähtöisin Housen monikanavaisten kehitystavoitteista. (Christiansen ym. 2002, 16–17.)

Australialaisen lääkärin Graeme Clarkin tavoitteena oli parantaa kuulovammaisen kuuloa stimuloimalla kuulohermoja sähköisillä ärsykeillä niin, että henkilö pystyisi kuulemaan puhetta ymmärrettävästi. Todettuaan eläinkokeiden kautta, että sisäkorvaistutteella pystyy kuulemaan eri ääniä, hän implantoi ensimmäisen potilaansa. Sisäkorvaistutteen kehityksen haasteena oli suunnitella elektrodinauha simpukan muoto huomioiden. Sisäkorvaistutteen sähköimpulsseilla tulisi pystyä stimuloimaan sisäkorvan simpukan eri osia. Clark kehitti simpukan sisälle pujotettavan elektrodinauhan, joka joustavuuden takia myötäili simpukan spiraalimuotoa. (Christiansen ym. 2002, 20–22.)

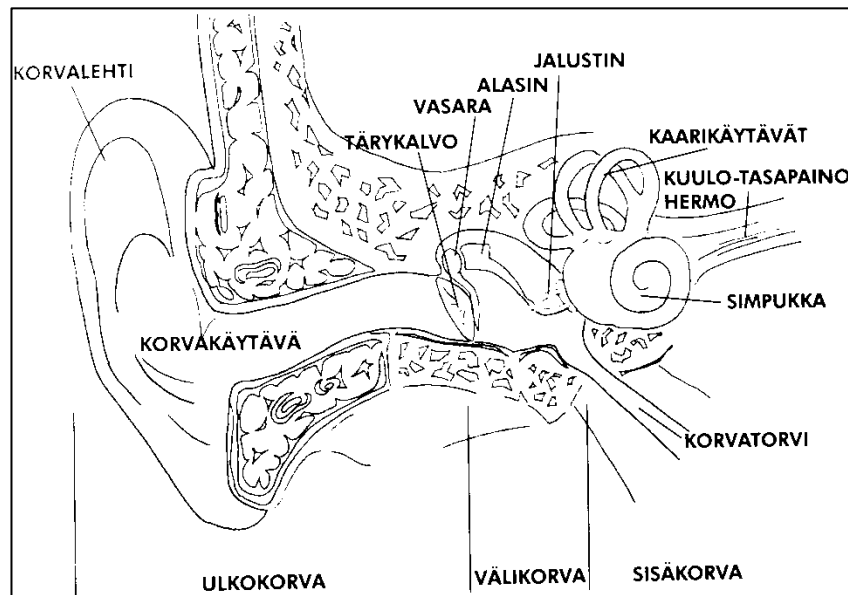
Sisäkorvaistutteen tutkimuksissa Bilger sai aikaan merkittävän käänteeseen, kun hän teki raportin tekemistään havainnoista koskien 13 sisäkorvaistutetta käyttävää aikuista. Hän totesi raportissaan henkilöiden hyötyvän sisäkorvaistutteesta. Raportissa todettiin, että henkilöt voivat sisäkorvaistutteen avulla tunnistaa eri ääniä ja ymmärtää puhetta käyttämällä huulitalukemisen tukena. Raporttia ennen monet tieteilijöistä olivat skeptisiä sisäkorvaistutetta kohtaan, ja siitä syystä sisäkorvaistutteen tutkimista vaikeutettiin muun muassa kieltämällä sisäkorvaistutetutkimusten tulosten julkistaminen. Sisäkorvaistutetta vastustavat perustelivat sisäkorvaistutteen tehottomuutta, sillä että tutkimuksia on vähän. Raportti muutti yleistä sisäkorvaistutteen suhtautumista antamalla konkreettisia perusteluja sisäkorvaistutteen tehosta.

Vuonna 1977 asennettiin sisäkorvaistute ensimmäistä kertaa lapsipotilaille. Ensimmäiset sisäkorvaistutetta käyttäneet lapset olivat ranskalaisia ja iältään 10-, ja 14-vuotiaita. Sisäkorvaistutteen asentamista lapselle tämän kriittisessä kielenkehityksen vaiheessa nähtiin oleelliseksi mahdollistamaan puhutun kielen kehitystä. Samana vuonna kuurojen yhteisö argumentoi sisäkorvaistutetta vastaan toden, etteivät kuurot tarvitse kuuloa eivätkä parannusta. Kuurojen yhteisön argumentointi sisäkorvaistutetta vastaan jatkui parin vuosikymmenen ajan. (Christiansen ym. 2002, 23–24.)

1980 -luvun alussa sisäkorvaistuteleikkauksia oli suoritettu muutamille sadoille ihmisille, mutta 1980 -luvun lopussa lukumäärä oli noussut noin viiteen tuhanteen (Christiansen ym. 2002, 32). Suomessa sisäkorvaistutteen operointi alkoi vuonna 1984 ja ensimmäinen sisäkorvaistuteleikkaus lapselle tehtiin vuonna 1997 (Cochlear Nordic AB 2010,24; Kuuloavain, i.a.). Vuoteen 2013 loppuun mennessä Suomessa on tehty yhteensä 996 sisäkorvaistuteleikkausta (LapCi ry–Sisäkorvaistutelaisten valtakunnallinen yhdistys, 2017). Vuonna 1988 Yhdysvaltain terveysvirasto järjesti konferenssin, jossa käsiteltiin muun muassa sisäkorvaistutteen soveltuvuutta, tehokkuutta ja leikkauksen jälkeistä kuntoutusta. Konferenssissa käsiteltiin myös sisäkorvaistuteleikkauksen rajoituksia. Tuolloin määriteltiin, että sisäkorvaistute soveltuu silloin, kun henkilön kuulokynnyksisarvo on suurempi kuin 60 dB ja kun henkilö saa 0 % tuloksen puheentunnistustestistä. Lisäksi sisäkorvaistutetta tarvitsevilla on oltava diagnosoitu neurosensorinen kuulovamma. Kuulovamma on neurosensorinen silloin, kun sisäkorvan simpukka on vaurioitunut, jolloin kuuloaistimusta ei käsitellä, eikä välitetä aivoille (Cochlear Nordic AB 2010, 3). Ennen konferenssissa laadittuja soveltuvuusehtoja ei ollut standardoituja kriteerejä sisäkorvaistutteen saamiselle. Ennen konferenssia sisäkorvaistute asennettiin kaikille hakijoille, joilla oli kuulonjäänteitä, ja jotka kuuluivat joitain ääniä tavallisen kuulokojeen avulla. Konferenssissa määriteltyjen uusien ehtojen jälkeen alle 1% sisäkorvaistutteen hakijoista olivat leikkaukselle soveltuvia. (Christiansen ym. 2002, 32–33.)

3.2 Sisäkorvaistutteen rakenne ja toiminta

Sisäkorvaistutteen avulla aivojen puhekielen muistijälkiä pyritään aktivoimaan vähitellen takaisin toimintaan. Sisäkorvaistutteen avulla on hyötyä, silloin kun kuuroutumisesta on kulunut alle 10 vuotta. Sisäkorvaistute perustuu äänen johdattamiseen mekaanisesti korvasta edelleen aivoihin, jossa tieto äänestä käsitellään. (Väätäinen 2005, 61.) Korvan anatomian tunteminen auttaa ymmärtämään paremmin laitteen toimintatapaa.

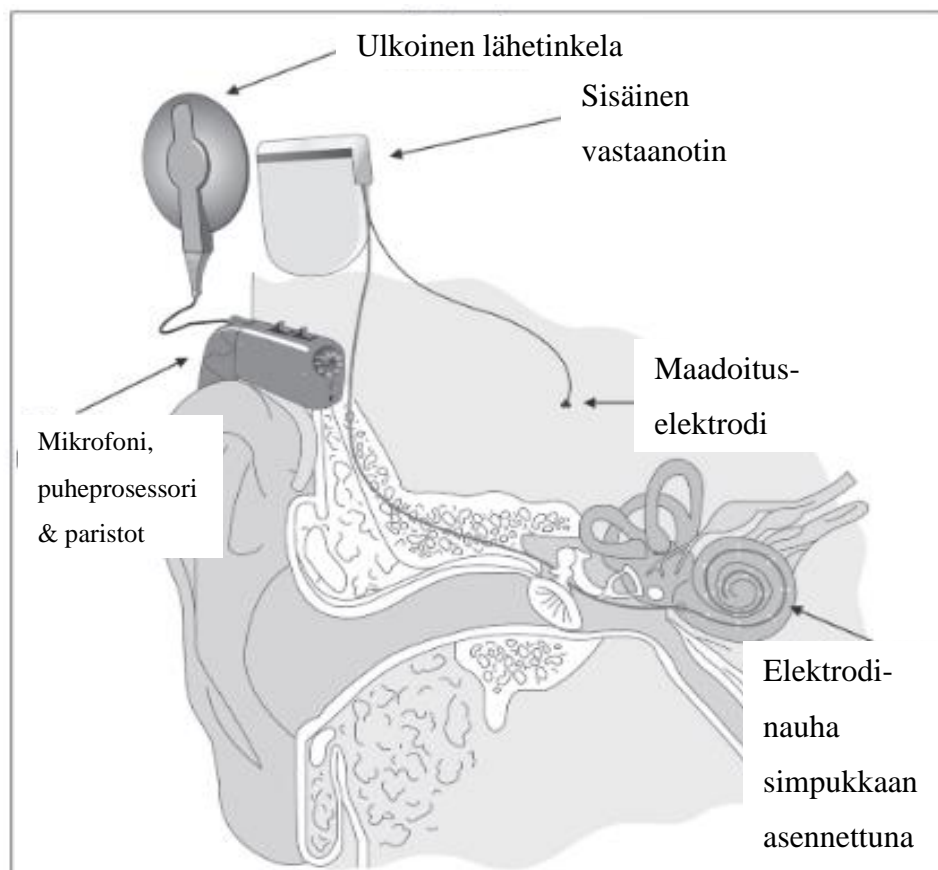

KUVA 1: Korvan rakenne (Sorri 2000, 79.)

Kuvassa 1 on näkyvissä korvan kolme eri osaa. Korva jaotellaan ulkokorvaan, välikorvaan ja sisäkorvaan (Poussu-Olli 2003, 16). Ulko- ja välikorvien osat kokoavat ja johdattavat äänet sisäkorvaan (Poussu-Olli 2003, 16). Välikorvasta lähtee korvatorvi nieluun, mikä tasapainottaa painetta korvassa (Väätäinen 2005, 16). Välikorva on täynnä ilmaa, kun taas sisäkorva on täynnä nestettä. Tärykalvo muuttaa äänet värähtelyiksi, jotka osuvat tärykalvoa seuraaviin korvan osiin, vasaraan ja alasimen ja jalustimeen. Niiden kautta värähtely etenee nestettä täynnä olevaan sisäkorvaan. Simpukka erittelee äänien eri korkeudet eri kokoisten hiussolujen avulla. Simpukassa värähtely muuttuu hermoimpulsseiksi, jotka lopuksi kulkeutuvat kuulohermojen mukana edelleen aivoihin. (Poussu-Olli 2003, 16.)

Istutteita ovat välikorva-, sisäkorva- ja aivorunkoistute, joista yleisin on sisäkorvaistute (Andersson, Andersson, Arlinger, Arvidsson, Danielsson, Jauhainen, Jönsson, Kronlund, Laukli, Van Der Lieth, Lyxell, Nielsen, Nyberg & Rönnberg 2008, 230). Välikorvaistutteen käyttö edellyttää sitä, että välikorva on terve. Välikorvaistutteen käyttö sopii henkilölle, joka pärjäisi kuulokojeen avulla, mutta kuulee paremmin välikorvaistutteen kuin kuulokojeen avulla. Nimensä veroisesti aivorunkoistute asennetaan aivorunkoon, ja se on tarkoitettu heille, joiden kuulohermot ovat vaurioituneet. (Andersson ym. 2008, 232.)

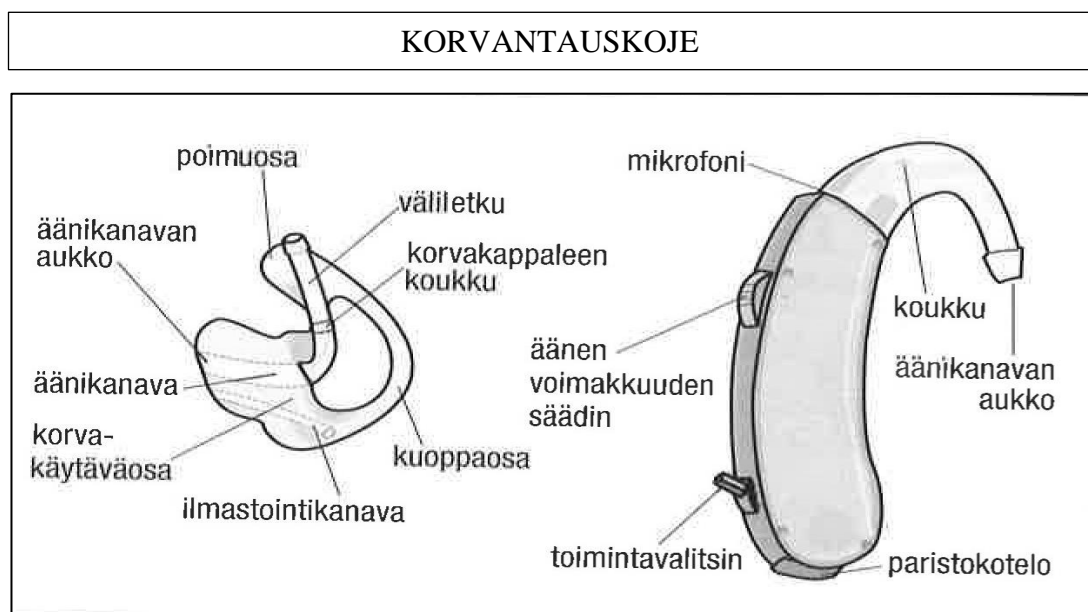
Kun kuulovammaisen korvan jokin osa ei toimi, tietoa äänestä ei prosessoida. Esimerkiksi, jos sisäkorvassa sijaitseva simpukka on viallinen, se ei toteuta tehtäväänsä eli äänen erittelyä (Poussu-Olli 2003, 16.) Kuvassa 2 nähdään sisäkorvaistutteen osat korvan eri osissa. Wilsonin ja Dormanin mukaan sisäkorvaistutteen tehokkuus riippuu kuulojäänteiden määrästä, mitä korvassa on jäljellä. Toiminta perustuu kuulojäänteiden aktivoimiseen, jolloin äänen on mahdollista kulkeutua sisäkorvaimplantin aikaansaamalla sähköimpulsseilla korvan kautta aivoihin. (Wilson & Dorman, 2008, 6.) Äänen prosessointi sisäkorvaistutteessa etenee seuraavanlaisesti: sisäkorvaistutteen ulko-osan mikrofoni vastaanottaa äänen, ja koodaa sen digitaalisiksi signaaleiksi, joita sisäkorvaistute voi käsitellä. Signaalit välittyvät puheprosessorin kautta sisäkorvaistutteen osaan, joka sijaitsee ihon alla. Digitaaliset signaalit muutetaan sähkösignaaleiksi, jotka lähetetään simpukan sisällä olevalle elektrodiketjulle. Elektrodit stimuloivat kuulohermoa, joka välittyy kuuloaistimuksina aivoihin. (Cochlear Nordic AB, i.a.)

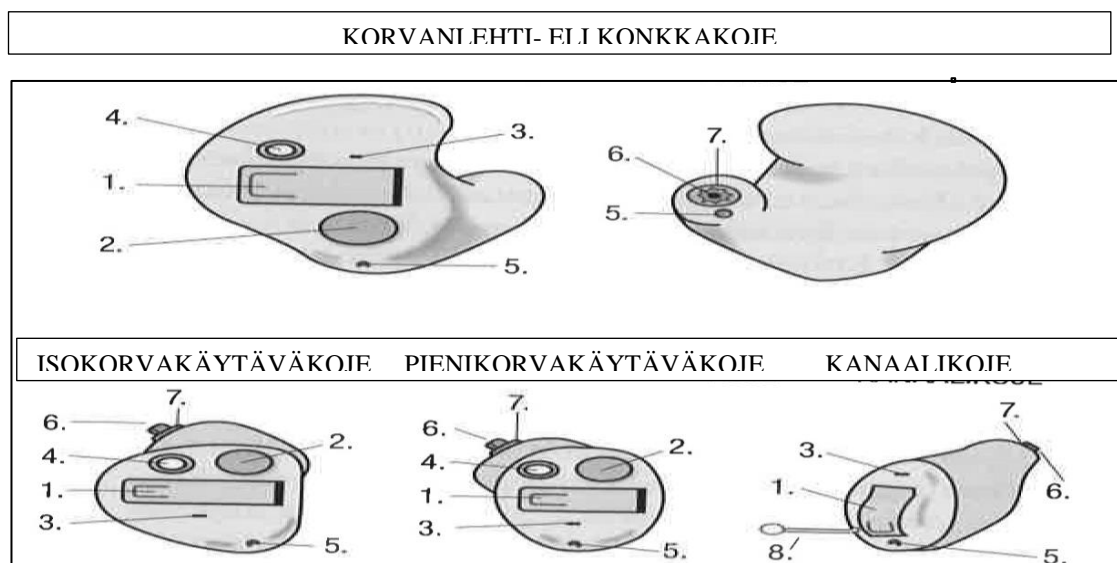
KUVA 2: Sisäkorvaistutteen osat (muokattu lähteistä: Wilson & Dorman 2008; Välimaa & Lonka 2010, 128.)

3.3 Sisäkorvaistutteen ja kuulokojeen erot

Sisäkorvaistutteen lisäksi on kuulokoje, jota varten ei tarvita leikkaustoimenpidettä. Kuulokoje on äänen vahvistin, joka koostuu mikrofonista, äänen vahvistinosasta ja tietyssä mallissa korvan taakse laitettavasta kuulokojeesta. Kuulokojeessa on myös korvan muodon mukaan valmistettu korvakappale tai korvakäytäväkojeen kuorikko. (Jauhiainen 2007, 78.) Kuulokojetyyppejä on eri kokoisia ja muotoisia. Kuvissa 3 ja 4 on esitelty eri kuulokojetyyppejä ja kuulokojeiden osia. (Väättäin 2005, 42.)

KUVA 3: Korvantauskojeen osat (Väättäin 2005, 42.)

1. Paristokotelo, 2. voimakkuudensäädin & auki/kiinni-kytkin, 3. mikrofoniaukko,
4. tilanneohjelmavalitsin, 5.ilmastointikanava, 6.äänen ulostulo, 7. vahasuodatin ja
8. poistosiima

KUVA 4: Kuulokojetyypit (Väättäinen 2005, 44.)

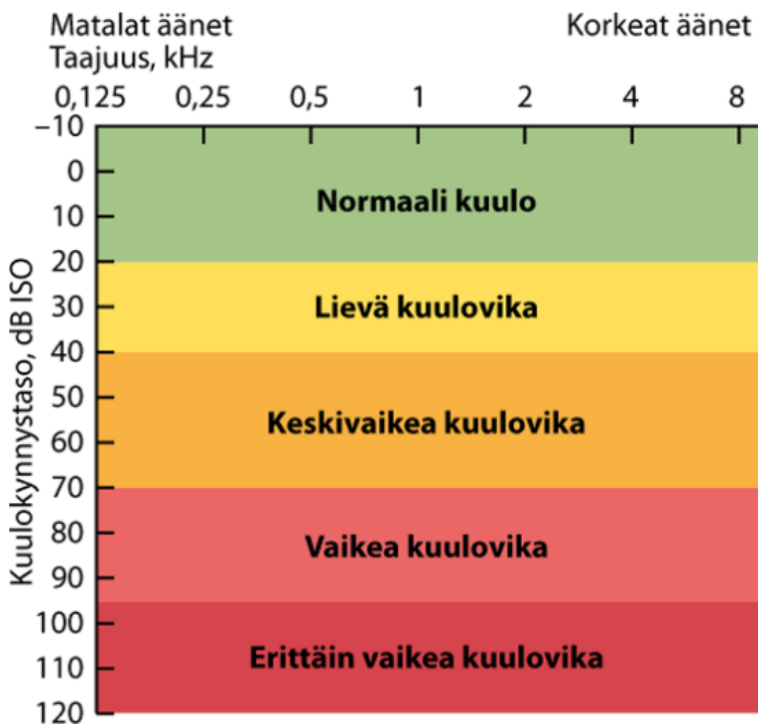
Kuulokoje voidaan yhdistää muihin vahvistimiin, kuten induktiosilmukkaan (Jauhiainen 2007, 75). Induktiosilmukka on tilan rakenteisiin asennettu sähkömagneettinen kela, jota kautta tilassa puhujien äänet ohjautuvat suoraan kuulokojeeseen. (Jauhiainen 2007, 78.) Sisäkorvaistutteessa ja kuulokojeessa on rakenteellisia samankaltaisuuksia, kuten että sisäkorvaistutteen ulkoinen laiteosa sisältää kuulokojeen tavoin mikrofonin ja lähettimen. Ulkoiseen osaan tulee myös paristot, kuten kuulokojeeseenkin. Sisäkorvaistutteen vaikutus on vahvempi, koska siinä äänet muutetaan sähkösignaaleiksi, jotka etenevät kuulohermojen kautta aivoihin. Kuulokojeen tehtävänä on vahvistaa ääniä. Sisäkorvaistutetta käyttävät vaikeasti huonokuuloiset ja kuuroutuneet, kun taas kuulokojetta yleensä käyttävät huonokuuloiset. (Jauhiainen 2007, 82.) Kuulokojetta käyttävät lapset, joilla puheen kuulemisalue on suurempi kuin 25 dB ja aikuiset, joilla kuulemisalue on suurempi kuin 30 dB (Väättäinen 2005, 55). Sisäkorvaistutetta käyttävät henkilöt, joilla vastaava alue on alle 20 dB (Cochlear Nordic AB 2010,3).

4 KUULOVAMMAT JA NIIDEN LUOKITTELUTAVAT

Tässä kappaleessa esitellään käsitteen kuulovammaisuutta ja siihen kuuluvien alakäsitteiden merkityksiä. Kuulovamman määrittelyn lisäksi käsitellään sen luokittelutapoja. Kuulovamman luokitteluun vaikuttaa yleensä kuulovamman aste sekä kuulon heikentymisen tai menetyksen ajankohta. Aihetta käsitellään lääketieteellisen määritysten mukaan. Lääketieteellinen määritelmä henkilöstä voi poiketa hyvin paljon henkilön omasta identiteetistään, esimerkiksi monet kuurot määrittelevät itsensä viittomakielisiksi eikä kuulovammaisiksi.

Kuulovammainen on yleiskäsite, joka jaetaan Kuuloliiton mukaan lievään, keskivaikeaan, vaikeaan ja erittäin vaikeaan kuulovammaan. Kuvassa 6 on nähtävissä jaottelu sijoitettuna kuulokynnysasteikkoon (Kuuloavain, i.a.). Sosiaalisesti kuulovammaisuuden määritelmäksi riittää, kun henkilön kuulo vaikeuttaa hänen sosiaalista kanssakäymistä kuten keskustelutilanteita. Joissain tapauksissa kuulovammaisuus on myös periytyvä ominaisuus, mikä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi kuuroilla vanhemmilla on suurempi mahdollisuus saada syntymäkuuro lapsi. (Poussu-Olli 2003, 13.)

KUVA 6: Kuulovamman vaikutus Kuuloliiton mukaan (Kuuloavain, i.a.)

Kuka tahansa iästä riippumatta voi olla kuulovammainen, ja kuulovammaisella voi olla myös samanaikaisesti muita liitännäisvammoja ja/tai -sairauksia. Yleisin liitännäisvamma on näkövamma, jolloin henkilö määritellään kuulonäkövammaiseksi tai kuurosokeaksi. Kuulonäkövammaisella on jonkin asteinen kuulovamma ja jonkin asteinen näkövamma. Näiden kahden eri vammojen yhdistelmä on vaikea-asteinen, mikä vaikuttaa merkittävästi henkilön toimintakykyyn, kuten liikkumiseen ja kommunikointiin. Useimmilla kuulonäkövammaisista osalla on voinut olla syntymästä asti toinen vamma, jonka jälkeen myöhemmin on toinenkin aisti vammautunut. Kuulonäkövammaisen lisäksi on määritelmä 'kuulomonivammainen'. Kuulomonivammaisella on kuulovamman lisäksi jokin muu vaikea-asteinen vamma, esimerkiksi kehitysvamma. Kuulomonivammaisia 30 % on kuulovammaisia. (Poussu-Olli 2003, 14.)

Lääketieteellisenä luokittelussa käytetään apuna audiometristä kuvausta ja desibeliasteikkoa, josta voi tarkastella, mitä äänen eri voimakkuuksia kuulovammainen kykenee kuulemaan. Desibeliasteikossa 0 desibelillä tarkoitetaan ääntä, jonka normaalikuuloinen pystyy vielä kuulemaan. Tutkimuksen mukaan kuulonaleneman taso, jossa henkilö ei kuule puhetta riittävän selvästi, johtuu siitä, että puhesignaaleja on 10 % vähemmän ja siitä, että kuulon alenemaa on 16-25 dB verran. (Poussu-Olli 2003, 13.) Kuulovammaa voidaankin määritellä vaikeusasteen mukaan, jolloin esimerkiksi kuulonaleneman ollessa 20-40 dB, kuulovamman aste on lievä. Keskivaikean kuulokynnys on 40-70dB, vaikean 70-90dB ja erittäin vaikea on 95dB ja sitä korkeampi. (Väätäinen 2005, 21.)

4.1 Prenataalinen, perinataalinen ja postnataalinen kausi

Kuulovamman asteeseen vaikuttaviin seikkoihin kuuluu vammautumisen ajankohta, joka on luokiteltu kolmeen eri kauteen. Vammautumisen ajankohtia ovat prenataalinen kausi sikiövaiheessa, perinataalinen kausi syntymisen jälkeisessä vaiheessa ja postnataalinen kausi, ensimmäisten elinvuosien aikana. (Poussu-Olli 2003, 35). Prenataalinen kaudella esimerkiksi aivokalvontulehdus, raskauden aikainen sairastuminen vihurirokoon tai lääkehoidot voivat aiheuttaa kuulovamman. Sikiön kehittyessä kukin korvan osa kehittyy eri aikoihin, joista sisäkorva herkimpänä kehittyy valmiiksi viimeisimpänä. Näin ollen häiriö raskausajan alkuvaiheessakin voi aiheuttaa vaurioita sikiön korvaan. Osien

kehittyminen eri aikaan tarkoittaa sitä, että vaikka osa korvasta olisi normaali, voi yhdessä osassa ilmetä vaurioita. (Poussu-Olli 2003, 15–18.)

Perinataalinen kausi on syntymän jälkeinen vaihe, jolloin kuulovamman syyt ovat samanlaiset kuin prenataalisella kaudella. Herpes kuuluu yleisimpiin vastasyntyneiden kuulovammaa aiheuttaviin sairauksiin. Postnataalilla kaudella, eli varhaisessa vaiheessa ensimmäisten elinvuosien aikaan, lapsi on alttiimpi virus- ja bakteeritulehduksille, jotka ovat tavallisimpia vammautumisen syitä. (Poussu-Olli 2003, 29–30.) Kuulovamma, joka on syntynyt näiden kausien ulkopuolella, voi olla esimerkiksi metelistä, tapaturmista tai lääkkeiden vaikutuksista aiheutuva vammautuminen (Poussu-Olli 2003, 35). Yksi yleisimmistä vammautumisen syistä on tauti nimeltä otoskleroosi, joka puhkeaa 15–30 -ikäisellä. Otoskleroosissa korvan sisällä olevan jalustimen ympärille kasvaa uudislupesäke, jolloin jalustin ei pysty liikkumaan eikä välittämään tärykalvon värähtelyjä edemmäs sisäkorvaan. (Väättäin 2005, 24–25.)

4.2 Kuuron, kuuroutuneen ja huonokuuloisen määritelmät

Kuulovammaisuuden alakäsitteinä pidetään huonokuuloisuutta, kuuroutuneisuutta tai kuuroutta (Poussu-Olli 2003, 13). Suomessa on arvioitu olevan noin 5000 kuuroa (Kuuloliitto ry, i.a.). Kuuroksi tai varhaiskuuroksi määritelty henkilö on menettänyt kuulonsa ennen puhutun kielen kehitystä. Henkilö on voinut syntyä kuurona tai on mahdollisesti menettänyt kuulonsa varhaisessa vaiheessa. (Poussu-Olli 2003, 13.) Yleensä kuuroilla ei ole kuulojämiä, joita olisi mahdollista aktivoita kuulolaitteella, joten kuuron kuuloa ei voida parantaa. Kuurojen äidinkieli yleensä on viittomakieli, jonka he voivat oppia pienestä pitäen vuorovaikutustilanteiden kautta. (Poussu-Olli 2003, 13.) Koska kuuroilla on ollut hyvin vähäinen tai olematon kontakti äänien kuulemiseen, on heille haastavaa oppia puhekieleen kuuluvia ääniteitä ja äänen hallintaa. Tästä syystä kuurot hyvin harvoin puhuvat, ja vähäisen käytön vuoksi heidän äänielimet ovat kehittymättömät verrattuna puhekieltä käyttävän henkilön äänielimiin. Kuurot eivät kuitenkaan ole mykkiä, vaan he kykenevät tuottamaan ääniä ja puhetta.

Kuuroutuneita on Suomessa arviolta 3 000 (Kuuloliitto ry i.a.). Kuuroutuneen ja kuuron ero toisiinsa on kuulon menettämisen ajankohta. Kuuroutunut on menettänyt kuulon

kielen kehityksen jälkeen, josta syystä he usein käyttävät puhetta kommunikoidessaan. Vaikka kuulon menetys olisi tapahtunut varhaisessa iässä, kuten alle kouluikäisenä, puhekielen hallinta yleensä säilyy, vaikka omaa ääntään ei kuurouduttuaan pystyisikään hallitsemaan kuulon perusteella. Kuuroutuneen suurimmat vaikeudet kommunikaatiotilanteessa ovatkin puhujan äänen kuuleminen ja oman puheään hallinta. (Poussu-Olli 2003, 13.)

Kuuroutunut lapsi mahdollisesti oppii viittomakielen riippuen kommunikaatioympäristöstään. Mikäli hänen viittomakielen taito kehittyy, hän yleensä tulee osalliseksi kuurojen yhteisöä. Myöhemmällä iällä kuuroutunut, kuten keski-ikäiset ja heitä vanhemmat, pitäytyvät puhekielen käytössä, jota he ovat koko elämänsä siihen asti tottuneet käyttämään. Kuuroutunut saattaa hyötyä erilaisista kuulolaitteista (esimerkiksi sisäkorvaistutteesta), jotka voivat palauttaa kuulon mahdollisesti huonokuuloisuuden tasolle. Kommunikaatiotilanteessa he pärjäävät huulilta luvun tai kirjoituksen, kuten kirjoitustulkin käytön, avulla. (Poussu-Olli 2003, 14.)

Suomessa on noin 4000–5000 kuuroa ja huonokuuloista, jotka käyttävät viittomakieltä (Kuurojen liitto, i.a.) Huonokuuloinen henkilö käyttää puhekieltä ja hänen kuulonasteensa riittää puheen kuulemiseen. Suurin osa huonokuuloisista käyttää jonkinlaista kuulolaitetta, ja osa saattaa käyttää tukena kirjoitusta, kuten tilanteissa joissa on paljon kuulemista häiritseviä tekijöitä. (Poussu-Olli 2003, 13.)

5 SISÄKORVAISTUTETTA KÄYTTÄVÄT HENKILÖT

Sisäkorvaistutteen käyttö on yleistymään päin joka puolella maailmaa, ja teknologian kehitys edistyy. Sisäkorvaistutteen yleistymisen tuo uusia ulottuvuuksia ja tuo mahdollisesti kuulevien maailmaa ja kuurojen maailmaa lähemmäksi toisiaan. Sisäkorvaistutetta käyttäville ihmisille voi kehittyä, tai on jo mahdollisesti kehittynyt, oma sisäkorvaistutetekulttuuri. Sisäkorvaistute yhdistää käyttäjiä ryhmäksi, joilla on samalaisia kokemuksia. (Sume 2010, 112.) Sisäkorvaistutetta käyttävät henkilöt ovat eri-ikäisiä, useimmiten henkilöt ovat saaneet sisäkorvaistutteen lapsena (Välimaa & Lonka 2010, 131). Sisäkorvaistute voidaan leikkauttaa myöhäisemmälläkin iällä riippuen kuulovamman laadusta.

5.1 Lapset sisäkorvaistutteen käyttäjinä

Noin 90 % huonokuuloisista ja kuuroista lapsista syntyy kuuleviin perheisiin. Moniammatillisessa työryhmässä tehty selvitys lapsen kuulontasosta suoritetaan aina ennen leikkauksen päätöstä. (Välimaa & Lonka 2010, 131.) Suomessa keskimäärin lapselle tehdään sisäkorvaistuteleikkaus noin vuoden ikäisenä (LapCi ry: Sisäkorvaistutelasten valtakunnallinen yhdistys, 2017). Mitä aikaisemmin sisäkorvaistuteleikkaus suoritetaan vaikeavammaiselle lapselle, sitä paremmat mahdollisuudet hänen on omaksua puhuttu kieli (Välimaa 2010, 128-129).

Sume selvitti pitkittäistutkimuksella kommunikointitavoista perheissä (otannan määrä: n=19), joissa on sisäkorvaistutetta käyttäviä lapsia. Yleiset kommunikointitavat ennen leikkausta olivat viittomakielen, viitotun puheen tai tukiviittomien käyttö, tai totaalikommunikaatio ennen lapsen sisäkorvaistuteleikkausta. Totaalikommunikaatio on useampaa eri menetelmää tarvitseva, puhetta ja viittomia käyttävä henkilö (Linkola & Lonka 2011, 133). Leikkauksen jälkeen suurimman osan kommunikointitavaksi tuli puhuttu kieli. Kommunikoinnin apuna osa vanhemmista vastasi kyselyssä käyttäneensä viittomia, esimerkiksi tilanteissa, jolloin lapsi ei ymmärtänyt puhetta. (Sume 2010, 198-199.)

Sume on viitannut Chuteniin ja Nevinsiin, jotka ovat jakaneet lapset sisäkorvaistutteen jälkeisen kuulon kehityksen mukaan kolmeen ryhmään. Ensimmäisenä ovat lapset, jotka havaitsevat äänen vain äänihahmona, jolloin sisäkorvaistutteen avulla he tulevat tietoisiksi äänen olemassaolosta. Toinen ryhmä koostuu lapsista, jotka kuulevat, ja pystyvät erittelemään puheesta sanoja jonkin verran, kun käyttävät apuna huulilta lukua. He pystyvät osallistumaan keskusteluihin viittomalla. Viimeisessä ryhmässä lapset pystyvät kuulemaan puhetta ja saamaan selvää siitä. Ympäristön taustamelusta riippuen he voivat tukeutua huulioon. (Sume 2008, 25.)

5.2 Nuoret sisäkorvaistutteen käyttäjinä

Sisäkorvaistutteen tutkimisen kannalta uusien tutkimusten aloittaminen nuorten näkökulmasta alkaa olla ajankohtaista. Suomessa sisäkorvaistuteleikkauksia on tehty suhteessa lyhyellä ajanjaksolla, ja pitkittäisseurannantutkimusten puutetta on kritisoitu. Suomen ensimmäiset sisäkorvaistutteen saaneet lapset ovat tämän päivän nuoria, joten heidän kokemuksia tähän päivään asti sisäkorvaistutteen käyttäjinä, on mahdollista selvittää. Sisäkorvaistutetta käyttävien nuorten nykytilanteesta ja heidän käyttämiä kommunikaatiomenetelmiä onkin jo aloitettu tutkia. Wheelerin, Archbolin, Gregorin ja Skipin tutkimukseen vastanneista nuorista (n=27) moni osasi viittoa joko viitottua puhetta tai viittomakieltä toisena kommunikaatiokielenä. He kykenivät joustavasti vaihtamaan kommunikaatiotapaa tilanteesta riippuen viitottuun tai puhuttuun kieleen. (Wheeler, Archbol, Gregory & Skipp 2007.)

Nuorten tulkkauspalvelun tarvetta selvittäneessä opinnäytetyössä kävi ilmi, että suurin osa 22 vastaajasta oli tietoisia oikeuksistaan käyttää tulkkauspalvelua, mutta tulkkauspalvelua käytettiin vain tietyissä tilanteissa tai ei ollenkaan. Tulkin käytön vähäisyys oli perusteltavissa sillä, että nuoret kokivat pärjäävänsä itse tilanteissa. (Honkala 2008, 44.) Pesosen opinnäytetyöstä selvisi, etteivät nuoret käytä tulkkauspalvelua paljoakaan vapaa-ajalla. Vapaa-ajan tulkin käyttö keskittyy enemmänkin harrastuksiin, mutta eniten tulkkauspalvelua käytetään koulussa. (Pesonen 2012, 31.) Kommunikointimenetelmien käyttöä koulumaailmassa on selvitetty muun muassa haastatteleamalla kolmea yläluokkalaista. Heillä oli käytössä useita eri menetelmiä, joiden käyttö vaihteli tilanteittain. Käytössä oli vinkkipuhetta, viitottua

puhetta ja huulilta lukua. Haastateltavat olivat tyytyväisiä kommunikaatioonsa ja kokivat sen helpoksi. (Tuuliainen 2012, 28.)

5.3 Aikuiset sisäkorvaistutteen käyttäjinä

Aikuisen kuulemisen kuntouttaminen sisäkorvaistutteen leikkauksen jälkeen on erilainen prosessi kuin lasten kuntouttaminen. Yhtenä eroista on, että aikuisilla on valmiiksi kielitaito, joten kielen kehittämiseen ei tarvitse keskittyä. Sorriin viitaten aikuiselle yleisimpiä kuulovamman syitä ovat muun muassa ikäkuulo, krooninen välikorvan tulehdus ja meteli (Sorri 2000, 85).

Blomberg ja Lonka olivat pyytäneet vastaajilta (n=40) palautetta kuulokuntoutuksen toimivuudesta. Vastaajat olivat kokeneet kuntoutuksen hyödylliseksi ja, että he olisivat halunneet kuntoutuksen olevan laajempi. Viittomakursseja ei tarjota aikuisille palautteiden mukaan riittävästi ja myös puheterapeuttien tukea kaivattiin huulilta luvun ja viittomien taidon kehittymisten yhteyteen. (Blomberg & Lonka 2010, 245.)

Välimaa esitteli pitkittäistutkimusta sisäkorvaistutetta käyttävien aikuisten puheen tunnistamisesta. Välimaa on viitannut useampaan lähteeseen (Välimaa & Sorri 2000; Higgins, Chen, Nedzelski, Skipp & McIlmoyl 2002 ja Ruffin, Witt, Dunn, Gantz & Rubinstein 2007), joiden mukaan suurin osa sisäkorvaistutetta käyttävistä aikuisista tunnistavat sanoja ja lauseita keskimäärin 50–90 % hiljaisessa ympäristössä. Suurin osa heistä kykenee myös käyttämään puhelinta. Kuntoutuksen kesto on vaihtelevaa, mutta ensimmäisten kahden vuoden aikana tapahtuu suurimmat kehitysvaiheet. Kuitenkin Välimaa tuo esille myös Ruffinin, Wittin, Dunnin, Gantzin ja Rubensteinin tuloksen, jossa aikuiset saavuttivat parhaan sanojentunnistustaidon vasta 4–5 vuoden jälkeen sisäkorvaistuteleikkauksesta. (Välimaa 2010, 207–208.)

Sisäkorvaistutetta käyttävien aikuisten puheentunnistamisprosenttiin vaikuttaa suuresti ympäristön melutaso, esimerkiksi sanojen tunnistus heikkeni Välimaan, Laitakaran, Sivosen, Brotheruksen ja Sorrin mukaan noin 46 prosenttiin jo lievässä hälytasossa. Välimaan ja Sorrin tutkimusten mukaan hiljaisessa tilassa tulosten keskiarvo

sisäkorvaistutetta käyttävistä aikuisista oli 70 % yli 10 vuoden sisäkorvaistutteen käytön kokemuksella. (Välimaa 2010, 208.)

Aikuiset, jotka saavat kuulovamman vasta aikuisiässään opettelevat harvemmin viittomakieltä, sillä se vaatisi myös lähipiirin sitoutumista uuden kielen opetteluun. Aikuiset käyttävät tukiviittomia tai sormiaakkosia yleisemmin kuin viittomista. (Jauhiainen 2007, 88.) Jauhiaisen toteamusta vahvistaa Vaaran opinnäytetyön tulokset, joiden mukaan vastaajat eivät opiskelleet viitottua puhetta. Opinnäytetyössä tutkittiin 230 vaikeasti huonokuuloisten ja kuuroutuneiden aikuisten viitotun puheen opetteluprosessia. Selvityksen mukaan jokaisella viitotusta puheesta kiinnostuneella oli mahdollisuudet osallistua viitotun puheen opetukseen. Osa vastaajista ei ollut kuitenkaan opiskellut, koska oli jo tottunut huulilta lukumenetelmään. Mahdollisesti sisäkorvaistute on vähentänyt viitotun puheen tarvetta. (Vaara 2001, 28.)

Vanhempien ihmisten ikäpolvessa kuulovammaisuutta esiintyy yleisemmin. Tämä johtuu suurimmaksi osaksi ikäkuulosta, mutta joukkoon kuuluu myös heitä, joilla on ollut kuulovamma mahdollisesti suurimman osan ajasta elämästään. Suurin osa kuulolaitteiden käyttäjistä ovat seniori-ikäisiä. Heidän osuus on myös suurimpia osuuksia huonokuuloisista, jonka yleisimpiä syitä ovat juurikin korvan ikääntyminen. Ikäkuulo aiheuttaa muun muassa sisäkorvassa rappeumia, jotka eivät palaudu ennalleen, vaan jäävät pysyväksi aiheuttaen kuulovamman. Ikähuonokuuloisuus aiheuttaa vaikeutta saada puheen sisällöstä selvää, varsinkin kun on taustamelua. (Jauhiainen 2007, 39.)

6 KUULOVAMMAISEN LAPSEN KIELEN KUNTOUTUS

Tässä luvussa keskitytään lapsen kielen kuntouttamiseen. Kuulovammaisen lapsen kielen kehityksessä kuntoutuksen tavoitteena on kommunikaation mahdollistaminen oikean kommunikointitavan löytämällä. Lapsen kielivalinnan tekevät vanhemmat asiantuntijoiden tukemana. Kuulovamman asteisuuden perusteella arvioidaan suunnilleen mikä tulee olemaan kommunikaatiokieli, viittominen vai puhe. (Linkola & Lonka 2011, 131.)

6.1 Lapsen kommunikaation kehityksen edistäminen

Lapsen kommunikaatiovalintaan vaikuttaa yksilölliset ominaisuudet, kuten kuulovamman asteisuus ja kielen kehityksen valmiudet. Riippuen kuulovammasta lapsi voi hyötyä apuvälineestä, kuten kuulokojeesta tai sisäkorvaistutteesta. Opinnäytetyön selvityksessä puheterapeutit painottivat, että vanhemmat päätökseen valita lapsen kommunikaatitapa vaikuttaa hyvin vahvasti heidän oma äidinkieltensä. Yleensä vanhemmat itse ovat kuulevia, joten suurin osa valitsee lapsensa kommunikaatitavaksi puhutun kielen. (Lahtinen 2013, 19–18.) Kommunikaatitavan valinnanteon tärkeyden takia vanhempien tulisi kuulla useamman alan asiantuntijoiden näkemykset mahdollisimman puolueettomasti ja kattavasti (Ahti 2000, 134). Eri tahot tiedottavat vanhempia kommunikaatioon liittyvistä asioista, kuten sairaaloiden järjestämät kurssimaiset tilaisuudet ja sopeuttamisvalmennuskurssit muun muassa Kuurojen Liiton järjestämänä. (Linkola & Lonka 2011, 137.) Vanhempien tulee huomioida valinnassaan myös perheen toimintamahdollisuudet ja lähiympäristön vaikutukset kommunikaatioon (Ahti 2000, 140).

Lapsen kielen kuntoutus alkaa kuulotason kartoituksella, jossa selvitetään riittääkö kuulo puhekieliseen kommunikaatioon, vai alkaako kommunikaatio viittomisen kautta (Linkola & Lonka 2011, 131). Kielen kuntoutukseen kuuluu kolme eri vaihtoehtoista menetelmää, jotka ovat: auditiivis-oralistinen menetelmä, totaalikommunikaatiomenetelmä ja kaksikielisyyteen tavoitteleva menetelmä. Auditiivis-oralistisilla menetelmällä tavoitellaan puhekommunikaation kehittymistä. Totaalikommunikaatiossa henkilö

tarvitsee useamman eri menetelmän käyttöä. Koska viimeisen menetelmän tavoitteena on kaksikielisyys, kuntoutus sisältää myös viittomakielen opetusta. (Linkola & Lonka 2011, 133.) Tapauksia, jolloin lapsesta tulee kaksikielinen, on kuitenkin vähän, ja siihen vaikuttaa osissa tapauksissa vanhempien viittomakielisyys. Viittomakielisten vanhempien lapsen ensikieli on viittomakieli, jolloin lapsesta kehittyy kaksikielinen, oppiessaan viitotun kielen jälkeen puhutun kielen. (Lahtinen 2013, 23).

Kuntoutuksen puheterapiamenetelmällä tarkoitetaan lapsen kielen kehityksen edistämistä, jonka tavoitteena on saada kommunikointi- ja vuorovaikutustaitojen kehitys aluilleen. (Lahtinen 2013, 9.) Etenkin auditiivis-oralistisia menetelmiä käytettäessä sisäkorvaistuteleikkaus on vaihtoehtona. Asiantuntijat arvioivat lapsen soveltuvuutta sisäkorvaistutteleelle tekemällä audiologisen selvityksen kuulovamman laadusta ja kuulotasosta. (Gustafsson, Jauhiainen, Lorentzen, Solholt, Svendsen & Willstedt-Svensson 2008, 258.).

Osa vanhemmista tekevät päätöksen mahdollisesti varhaisessa vaiheessa, pian lapsensa kuulovamman selvittyä, lapsen sisäkorvaistutuksesta. Sisäkorvaistutteita leikataan lapselle keskimäärin vuoden ikäisenä (LapCi ry= Sisäkorvaistutelasten valtakunnallinen yhdistys, 2017). Kuitenkin lapsen vuorovaikutusten ja kuuntelemisen harjoittelu on hyvä aloittaa mahdollisimman varhaisessa iässä, joten suositeltavaa on käyttää kuulokojetta jo alkuvaiheessa kuuloharjoitusten apuna. Varhaisvaiheessa viittomien opettelu tai muu visuaalinen kommunikointitapa ovat olennaisia kommunikaatiotaitojen kehittymisen edistämiseksi. Vanhemmat ja lähipiiri tukevat lasta kielen kehityksessä kuntoutumisen eri vaiheissa, kuten suunnittelemalla, milloin tuetaan puhekielen tuottoa ja milloin viitotun kielen tuottoa. (Ahti 2000, 139–140.) Suosituksena on, että vanhemmat kommunikoisivat lapsen kanssa samalla tapaa kuin ennen leikkausta, kuitenkin huomioiden sisäkorvaistutteen leikkauksen jälkeisen kuulon perustuvan kielen kehittymisen (Lahtinen 2013, 11).

Kolmen tai neljän viikon kuluttua sisäkorvaistutteen leikkauksen jälkeen puhekielen kehittäminen alkaa puheprosessorin käyttöönotosta säätämällä sitä vähitellen käyttäjän kuulon mukaan (Välimaa & Lonka 2010, 127). Kuntoutuksen toiminnallinen osio aloitetaan totutteleamalla pikkuhiljaa sisäkorvaistutteen kautta kuuluviin ääniin. Ehdottomia edellytyksiä ääniin totutteluvaiheessa ovat sisäkorvaistutteen oikeat

säädökset ja ympäristö ilman taustamelua. (Gustafsson ym. 2008, 260–261.) Erottelun ja tunnistamisen harjoittelemisen jälkeen harjoitellaan eri äänipiirteitä, oleellisempina oman äänen äänipiirteitä ja äänensä hallitsemista (Gustafsson ym. 2008, 262). Lapsen kielelliseen kanssakäymiseen vaikuttamiseen pyritään parantamalla kuulo- ja näköhavaintojen hahmottamista, ja puhe-elinten toimintaa (Linkola & Lonka 2011, 130). Vanhemmat ja puheterapeutit seuraavat lapsen kielen kehityksen edistymistä, joka vaikuttaa myöhemmin valittuun vakituisen kommunikaatiotapaan. (Ahti 2000, 140.)

6.2 Sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen kommunikaatiomenetelmä

Kuulokeskuksissa, joissa vanhempia neuvotaan kommunikaatiotavan valinnasta, oli ilmennyt väheksyntää viittomakieltä kohtaan ja jopa kielen rajoittamista (Järvenpää, Nukarinen & Sompi 2010, 36). Rainò viittaa Huttusen ja Välimaan sekä Sumen tutkimustuloksiin siitä, että viittomien käyttö vähenee leikkauksen jälkeen noin parin vuoden aikana (Rainò 2012, 7). Dokumenttiohjelman ”Sanoja sormenpäissä” mukaan vanhempia on kehoitettu lopettamaan viittomakielen käyttö lapsen kanssa. Kuntoutumisen näkemyksen mukaan viittomakielen käyttäminen merkitsisi epäonnistumista ja lähtöpisteeseen palaamista. (Rainò 2012, 9–10.) Kuntoutuksen periaatteista huolimatta osa tutkituista perheistä jatkoivat viittomista istutehoidon jälkeen (Rainò 2012, 7).

Sairaalat suosittelevat kuntoutuksen yhteydessä kuulovammaisen lapsen perheen viittomisen, ainakin tukiviittomien käyttöönottoa. Tukiviittomia käytetään sisäkorvaistutteen kannalta haasteellisessa ympäristössä tai sanaston kerryttämisen apuna. (Lahtinen 2013, 19–18.) Kun puhekommunikaatio paranee puheterapian aikana, viittominen vähentyy. Puheterapeutit käyttävät sisäkorvaistutteen saaneen lapsen kohdalla aina viittomista, jota pidettiin tärkeänä varsinkin alkuvaiheessa. (Lahtinen 2013, 21–22.) Puheterapeuttien mukaan lapsen olisi hyvä osata viittomista kaiken varalta, sillä esimerkiksi meluisassa ympäristössä sisäkorvaistutteen ei välttämättä ole apua. (Lahtinen 2013, 19–18.)

Viittomisen tarvetta perusteltiin tapauksissa, jossa lapsen kieli kehittyi epänormaalisti, kun lapsella on puheen tuottoon vaikuttava lisävamma. tai kun sisäkorvaistutteen on teknisiä ongelmia. Sisäkorvaistuteleikkauksen jälkeen lapsen puhe saattaa kehittyä

odotettua hitaammin. Puheen kehityksen hitautta on perusteltu vaikuttavien tekijöiden olevan muun muassa leikkauksen ajankohta, lapsen kognitiivinen kehitys ja lapsen lisävamma. (Välimaa & Lonka 2010, 130.) Puhekielen oppimisen haasteellisuus riippuu siitä, kuinka varhain sisäkorvaistute operoidaan. Joillekin kielen hallitsemisen osaluueelle voi jäädä omaksumatta. (Gustafsson ym. 2008, 251.) Puheen kehityksessä voi ilmetä häiriö, jolloin lapsen kommunikointitavaksi tulee muu kommunikointitapa, kuten viitottu puhe (Välimaa & Lonka 2010, 130).

Viittominen on suhteellisen helposti liitettävissä kielen kuntoutukseen. Anttilan opinnäytetyön tutkittavista perheistä (n=4) suurimmalle osalle opetettiin viittomakieltä, viitottua puhetta tai tukiviittomia (Anttila 2013, 32). Perheopetuksista osa järjestettiin siten, että siihen osallistuivat koko perhe ja joissain tapauksissa lähisukulaisia, kuten isovanhemmat. Osa perheopetuksista järjestettiin vain vanhemmille tai vaihtoehtoisesti vanhemmat ja viittomia opetettava lapsi. (Anttila 2013, 35–36.)

Hyden ja Punchin tekemään kyselytutkimukseen osallistuneet vanhemmat (n=247) kokivat varhaisvaiheessa viittomisen käytön hyödylliseksi puhekielen kehityksen kannalta. Kyselyyn vastasivat lisäksi opettajat (n=151), jotka olivat huomanneet myös viittomisen tukevan kielen oppimista. (Hyde & Punch 2011, 540.) Viittomisen osaamisen vaikutti osan vanhemmista ja opettajien mielestä olennaisesti sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen tai nuoren sosiaalisuuden ja identiteetin kehittymiseen (Hyde & Punch 2011, 543). Sen lisäksi, että sisäkorvaistutteen avulla kehittyy puhekieli, viittomisen osaaminen voi koitua hyödylliseksi taidoksi (Hyde & Punch 2011, 536). Useampi sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen vanhempi vastasi tutkimuksen haastattelussa jatkaneensa viittomisen käyttöä, kun huomasivat sen hyödyt lapsen oppiessa sujuvasti sekä viittomaan että puhumaan (Watson, Hardie, Archbold & Wheeler 2008).

7 TULKKAUKSEN TARJONTA

Vuonna 2010 tulkkauspalvelun järjestäminen Suomessa siirtyi Kelan vastuulle. Siihen mennessä tulkkauspalvelua olivat tarjonneet kunnat. Kelan välityskeskus välittää asiakkaiden tilaukset tulkkauspalvelun tuottajille ensisijaisesti kilpailutusjärjestyksen mukaisesti. Kela tarjoaa vammaisten tulkkauspalvelua henkilölle, jolla on kuulo-, kuulonäkö- tai puhevamma. Kuitenkin vammaisen henkilön tulee hakea tulkkauspäätös palvelujen käyttämistä varten. (Kela, 2017.)

Tulkkauspäätös myönnetään peruskoulun jälkeistä opiskelua varten, työelämää varten, asiointiin ja vapaa-ajalle, kuten harrastukseen (Kela 2016, 1). Tulkkauspalvelun käyttö on mahdollista, kun henkilö kykenee ilmaisemaan itseään tulkille ja hänellä on toimiva kommunikaatiomenetelmä (Kela, 2017). Viranomaistahot tilaavat tulkin suoraan palvelun tuottajilta. Esimerkiksi sairaalan velvollisuus on tilata tulkki toimenpiteeseen kutsutulle kuulovammaiselle asiakkaalle.

7.1 Tulkkauksen jaottelu tulkkausmenetelmän mukaan

Tulkkaus voidaan jaotella simultaani- ja konsekutiivitulkkaukseen. Viittova tulkki käyttää enimmäkseen työssään simultaanitulkkausta, eli samanaikaisesti tulkkausta. Viittomakieli äänettömänä kielenä mahdollistaa samaan aikaan viittomakielen tai viitotun puheen käytön puhumisen aikana. Simultaanitulkkausta käytetään useimmin, kun tulkkaus tehdään samalle kielelle lähdekielen kanssa, kuten kuiskaustulkkaus tai kirjoitustulkkaus. Joissain tilanteissa käytetään myös konsekutiivi- eli peräkkäintulkkausta. Tämä muoto on yleisin puhuttujen kielten tulkkauksessa, jossa loogisempaa on kuunnella ensin lähdettä ja sitten tulkata asia omalla vuorollaan. (Oittinen & Mäkinen 2007, 286–287.)

Tulkkaus on tilanteen mukaan monologi- tai dialogitulkkausta. Monologitulkkauksessa tulkki tulkaa yhtäjaksoisesti samalle kohteelle. Dialogitulkkauksessa, eli

keskustelutilaisuudessa, tulkki tulkaa vuorotellen kummallekin lähteelle työkieltä vaihdellen. Dialogitulkausta tehdään yleensä asioimistulkaustilanteissa, jotka ovat asiointeja esimerkiksi pankkiin tai virastoon. Monologitulkausta on yleensä opiskeluun liittyvissä opiskelutulkaustilanteissa. Asioimis- ja opiskelutulkausten lisäksi on konferenssitulkaus, johon sisältyvät muun muassa konferenssit, kokoukset ja paneelikeskustelut. (Oittinen & Mäkinen 2007, 287–289.)

7.2 Tulkkauksen jaottelu tulkauskmuodon mukaan

Tulkaus jaetaan kielten väliseen tulkkaukseen ja kielen sisäiseen tulkkaukseen, riippuen tulkaustavasta. Kielten välisellä tulkkauksella tarkoitetaan tulkauskprosessia, jossa tulkataan lähdekielestä toiselle kielelle. Kielten väliseen tulkkaukseen kuuluu tulkaaminen puhutusta kielestä viitottuun kieleen ja päinvastoin (Diak- Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.). Myös viitotusta kielestä toisen viitottuun kieleen tulkaaminen on kielten välistä, esimerkiksi siinä tapauksessa, kun tulkataan ASL:sta (American Sign Language = amerikkalainen viittomakieli) suomalaiselle viittomakielelle.

Kielen sisäinen tulkaus toteutetaan käyttämällä kommunikaation sujuvuutta edistävää tai kommunikaatiota täydentävää menetelmää (L 19.2.2010/133). Menetelmillä tarkoitetaan viitottua puhetta, kirjoitustulkausta, puheen toistoa, kuiskaustulkausta ja joskus vinkkipuhetta. Kielen sisäisessä tulkkauksessa kieli ei vaihdu lähdekieltä tulkattaessa, mutta muoto voi muuttua esimerkiksi kirjoitettuun tai viitottuun muotoon. kirjoitustulkaus. Suomen viittomakielen tulkit ry:n mukaan viitottu puhe lukeutuu kielten sisäiseen tulkaamiseen, koska se ei ole oma kielensä. Viitotussa puheessa käytetään puhutun kielen sanajärjestystä, sanavalintoja ja vaihtelevassa määrässä sanojen taivutusta. (SVT ry- Suomen viittomakielen tulkit ry, 2013.)

8 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Luvussa 8 selvitetään opinnäytetyön etenemistä alkuvaiheen opinnäytetyön tavoitteiden ja tutkimuskysymysten asettelusta aineiston keruuseen. Luvussa käsitellään opinnäytetyön aiheen rajausta, opinnäytetyön kohderyhmää ja aineiston keruun eri tavat. Opinnäytetyö on kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen, sillä aineiston keruulla selvitettiin sisäkorvaistutetta käyttävien henkilöiden tulkkauspalvelun käytön kokemuksia. Aineiston tuloksia sekä käsitellään että esitellään kvantitatiivisen tutkimuksen tyypillisissä muodoissa.

8.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa sisäkorvaistutetta käyttävien henkilöiden tulkkauspalvelun käyttöä, ja siihen liittyen tietoa eri tulkkausmuotojen ja tulkkien käytön tarpeesta. Tarkoituksena on myös saada tietoa sisäkorvaistutteen ja sen käytöstä. Tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Tarvitsevatko sisäkorvaistutetta käyttävät henkilöt viittomakielen-, kirjoitustulkkia, viitotun puheen tulkkia tai mahdollisesti muuta tulkkia?
2. Minkälaisille tulkkausmuodoille sisäkorvaistutetta käyttävillä henkilöillä on tarvetta nyt ja myöhemmin?
3. Vaihteleeko tulkin käytön tarve tilanteiden mukaan?
4. Miten sisäkorvaistutteen käyttö vaikuttaa kuuloon ja tulkkauksen tarpeeseen?

Ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä halutaan selvittää muun muassa, korostuuko mahdollisesti tietyn tulkin tarve sisäkorvaistutetta käyttävien henkilöiden määrän kasvaessa. Tämän tutkimuskysymyksen yhteydessä tavoitteena on myös selvittää tarvitsevatko sisäkorvaistutetta käyttävät henkilöt tulkkeja. Toisella tutkimuskysymyksellä pyritään selvittämään sisäkorvaistutetta käyttävien henkilöiden tulkkaustarvetta nykytilanteessa ja tulevaisuudessa. Selvittämisen tavoitteena on kehittää tulkkauspalvelua kuuntelemalla asiakkaiden tarpeita. Asiakkaiden tarpeiden tiedostamisesta olisi hyötyä tulkkikoulutukselle ja työelämässä oleville tulkeille.

Kolmannen kysymyksen tarkoituksena on selvittää, onko tulkkaustarve tilanneriippuvaista vai ei. Kyselyssä pyritään myös kartoittamaan vastaajien tietoisuutta tulkkaukspalvelun käytön mahdollisuuksista ja käyttöoikeuksistaan. Neljännellä kysymyksellä pyritään selvittämään sisäkorvaistutteen vaikutuksia tulkkaukspalvelun käyttöön. Tavoitteena on saada vastaajilta arvio kuulon muuttumisesta sisäkorvaistutteen saamisen jälkeen, sekä siitä millaista tulkkia ja tulkkausta he tarvitsevat nykyisessä tilanteessaan. Opinnäytetyössä selvitetään myös asiakkaiden odotuksia tulevaisuuden tulkkaukspalvelun tarjonnasta. Kysymyksellä pyritään saamaan tietoa sisäkorvaistutteen lisäksi myös nykyajan teknologian tehosta ja mahdollisista teknologian uusista kehityssuunnista.

Tutkimuskysymyksien selvittämisessä oli tarkoituksena kartoittaa tämänhetkistä tulkkaukspalvelujen käyttöä ja sisäkorvaistutetta käyttävien henkilöiden mielipiteitä. Näiden lisäksi työn tavoitteina oli myös antaa tulkeille lisätietoa asiakkaiden tarpeista. Tutkimuksen tavoitteet ovat tärkeitä, sillä niiden selvittäminen voi vaikuttaa muun muassa tulkkaukspalveluiden tarjontaan ja niistä tiedottamiseen. Selvityksen tulokset voivat auttaa tulkkia työssään ja antaa tietoa esimerkiksi siitä, millaista osaamista asiakkaat tarvitsevat tulkeilta. Opinnäytetyön tuloksista saadaan myös mahdollisesti tietoa sisäkorvaistutteen käytöstä, toiminnasta ja niiden vaikutuksista kommunikointiin.

8.2 Kohderyhmän ja aineiston keruumenetelmän valinta

Opinnäytetyön tarkoituksena on tavoittaa sisäkorvaistutetta käyttäviä henkilöitä koko Suomen alueelta. Kohderyhmänä on kaikenikäiset. Aineiston keruuvaiheessa ohjeistuksena annettiin, että lasten vanhemmat saavat osallistua opinnäytetyöhön pienten lastensa puolesta.

Ensijaiseksi tutkimusmenetelmäksi valittiin kysely, ja toissijaiseksi menetelmäksi haastattelu. Kysely toteutettiin internetissä Webropol-kyselynä, jota kahden viikon vastausajalla pyrittiin levittämään mahdollisimman laajasti vastaajien tietoisuuteen. Opinnäytetyöhön oli mahdollista osallistua kyselyn sijasta haastatteluun, jotta potentiaalisista vastaajista huomioitaisiin he, joilla on mahdollisesti esteitä kyselyyn vastaamiseen, kuten kielimuuri.

Kysely koostui 21 monivalintakysymyksistä ja kahdesta avoimesta kysymyksestä. Kyselyn kysymyksiä, vaihtoehtoja ja lisäselityksiä laadittiin opinnäytetyön tekijän, opinnäytetyön ohjaajan Ulla Niittyinperän sekä työelämäohjaajan Kati Uusituvan kanssa yhteistyössä. 2016 alkuvuodesta opinnäytetyön idean esittelyvaiheessa selvisi opettajien kautta, että parhaillaan oli valmistumassa Pikkaraisen opinnäytetyö (”Teknologia muuttaa tulkkausala: Tulkkaus sisäkorvaistutteen saaneille aikuisille”) sisäkorvaistutetta käyttävien henkilöiden tulkkauspalvelun käytöstä. Opinnäytetyön tekijä otti yhteyttä Pikkaraiseen, jolloin keskusteltiin yhdessä asioista, joita aiheesta kannattaisi selvittää. Keskustelu johti ainakin siihen, että kyselyyn lisättiin kysymys tulkin ominaisuuksista.

Etukäteen oli tiedossa, että kohderyhmässä saattaa olla henkilöitä, joiden äidinkieli ei ole suomen kieli, joten kyselyn teksti muotoiltiin mahdollisimman selkeäksi. Kyselyn alkutekstin yhteydessä tiedotettiin myös mahdollisuudesta osallistua opinnäytetyöhön myös haastattelulla ja sitä varten oli erillinen ilmoittautumiseen tarkoitettu internetsivusto Doodle.com. Kyselyn julkaisun jälkeen opinnäytetyön tekijä vastaanotti palautteen kyselyn alkutekstin vaikealukuisuudesta. Palautteen johdosta kyselyn kirjainkoko suurennettiin ja fontin väriä vaihdettiin parantamaan kontrastia taustavärin kanssa aivan vastaamisajan alussa. Haastattelun ilmoittautumisen yhteydessä oli ehdotettu yhdeksän eri päivämäärää ajoille 19.12–21.12.2016 ja 2.1–8.1.2017, joista tuli valita ilmoittautujalle sopivat ajankohdat. Haastatteluun ei ilmoittautunut kukaan, joten haastattelua ei järjestetty.

8.3 Aineiston keruun ja sen käsittelyn aikataulu

Opinnäytetyön aikataulun mukaisesti aineiston keruumenetelmänä toimineen kyselyn teko ja aineiston keruun suoritettiin syksyn 2016 aikana. Kyselyn tekovaiheessa ensimmäinen kyselyversio lähetettiin opinnäytetyön ohjaajalle Ulla Niittyinperälle ja työelämäohjaajalle Kati Uusituvalle kommentoitavaksi. Seuraavaksi kysely lähetettiin testattavaksi opinnäytetyön tekijän luokkakavereille ja lähipiirille. Kyselyn testasi viisi henkilöä ohjaajien ja opinnäytetyön tekijän lisäksi. Kysely julkaistiin 14.11.2016, mihin oli vastausaikaa 27.11.2016 päivämäärään asti.

Kyselyä levitettiin sähköpostitse yhdistyksille ja muille mahdollisiin yhteyksille, ja pyydettiin välittämään tietoa kyselystä sisäkorvaistutetta käyttäville henkilöille. Sähköpostin liitteenä oli kaksi eri pituista kutsutekstiä opinnäytetyöhön osallistumiselle, mitkä oli tarkoitettu vapaaehtoiseen käyttöön kyselyn levittämisen yhteydessä. Kysely lähetettiin sähköpostitse seuraaville yhdistyksille: KLVL– Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry:lle, LapCi ry– Sisäkorvaistutelasten valtakunnalliselle yhdistykselle, eri kuurojen yhdistyksille ympäri Suomea (Helsingin, Lahden, Turun, Tampereen, Mikkelin, Kuopion ja Oulun kuurojen yhdistyksille), Pohjois-Karjalan kuurot ry:lle sekä Raision seudun viittomakieliset ry:lle.

Yhdistysten lisäksi lähestyttiin sähköpostitse Moottorikorvat – huonokuuloisten nuorten kokoontumispaikkaa, terveyden ja hyvinvoinnin laitosta, Turun Kuuloyhdistys ry:n CI-kerhoa, Satakieliohjelmaa ja Hannunniitun koulun Malmin yksikön edustajia ja Diakonia-ammattikorkeakoulun Turun toimipisteen lehtoreita sekä opinnäytetyön ohjaajaa Ulla Niittyinperää ja työelämäohjaajaa Kati Uusitupaa. Lisäksi Kelan Vatulta –vammaisten tulkkauspalvelun välityskeskuksesta tiedusteltiin mahdollisuudesta välittää kyselyä heidän kautta. Välittäminen vammaisten tulkkauspalvelun välityskeskuksen kautta ei kuitenkaan ollut mahdollista. Sähköpostin lisäksi opinnäytetyön tekijä julkaisi Facebookin ”Kuurot Suomi / Deaf Finland” nimiseen ryhmään kyselylinkin jakamispyynnön kera. Kyselylinkki lisättiin ainakin Vammaisneuvoston foorumille, ”Kuputupa” nimiselle sähköpostilistalle sekä Facebookin sisäkorvaistuteleikattujen suljettuihin ryhmiin.

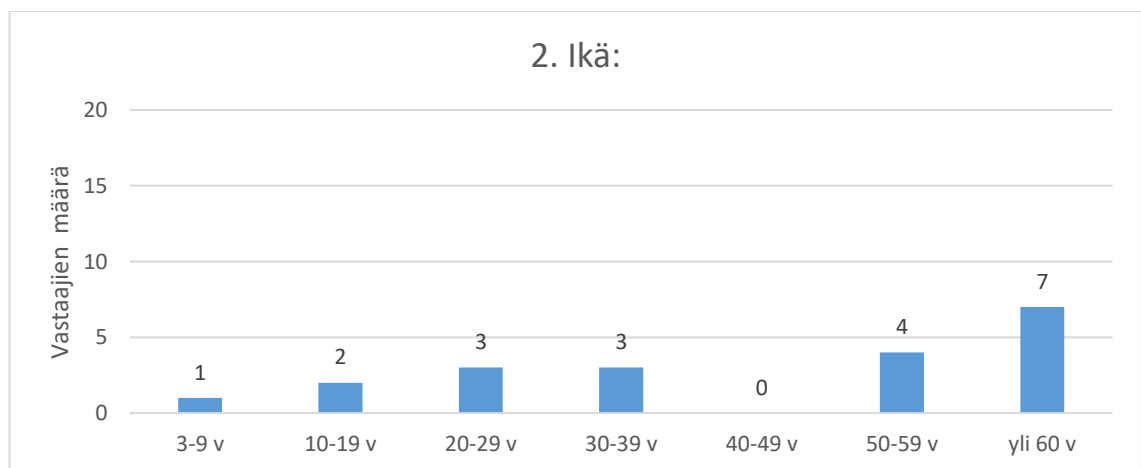
Tieto toisesta tutkimusmenetelmästä, haastattelusta, julkaistiin kyselyn yhteydessä, ja haastatteluun ilmoittautumisaika päättyi 2.12.2016. Opinnäytetyön tekijä lähetti sähköpostitse muistutusviestin 25.11.2016, jossa oli myös mahdollisuus vaikuttaa vastausajan pituuteen.

9 SISÄKORVAISTUTETTA KÄYTTÄVIEN HENKILÖIDEN KYSELYTULOKSET

Kyselyyn vastasi yhteensä 20 henkilöä. Kysely sisälsi 23 kysymystä, joista osa olivat pakollisia ja osa vapaaehtoisia. Osissa kysymyksissä oli selvennyksiä kysymyksen tarkoituksesta tai vastausvaihtoehdoista. Suurimmassa osassa kysymyksissä oli vastausvaihtoehtona avoin vastaus. Kyselyn kysymys-vastausvaihtoehdo- runko on opinnäytetyön 3.liite.

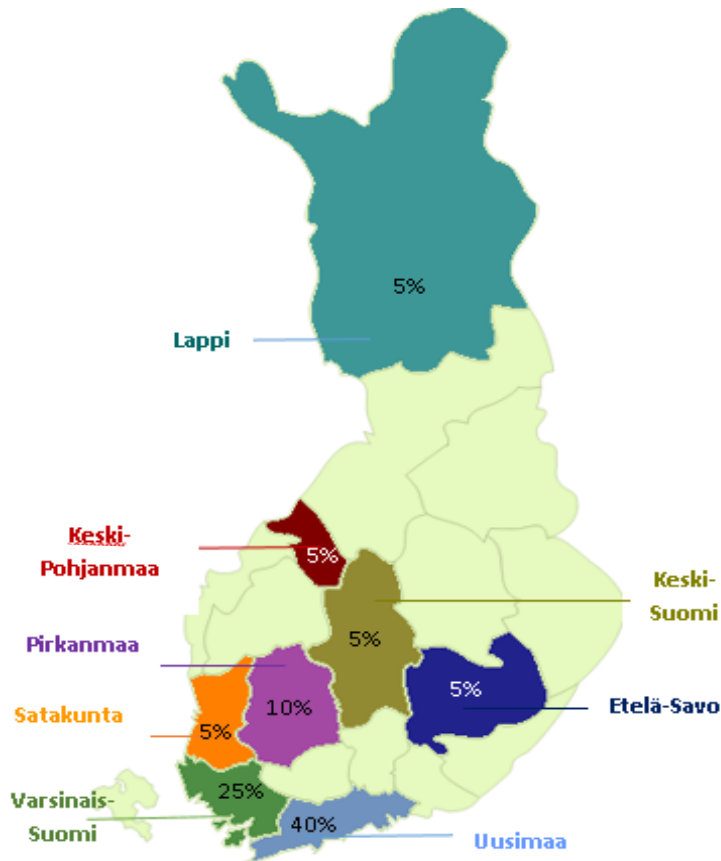
9.1 Vastaajien taustatiedot

Enemmistö vastaajista (75 %, (vastaajien lukumäärä: n =15) olivat naispuolisia henkilöitä, 25 % (n=5) olivat miespuolisia henkilöitä. Ikä- kysymyksen vaihtoehdot olivat 9 vuoden ikähaitareina, jotka näkyvät kuviossa 1. Vastaajien iät jakaantuivat suhteellisen tasapuolisesti. Ylin prosenttimäärä oli 35 % (n= 7), joka oli vaihtoehdon ”yli 60-vuotias” vastausmäärä.

KUVIO 1: Vastaajien iät

Aluekysymykseen oli annettu vaihtoehdoksi Suomen alueet mukaan lukien Ahvenanmaa, ja lisäksi valittavissa oli kohta ”*ulkomaa, mikä?*”. Vastaukset näkyvät kuviossa 2. Kyselyn vastaajista suurin osa olivat Uusimaan (n=8) ja Varsinais-Suomen (n=5) alueilta.

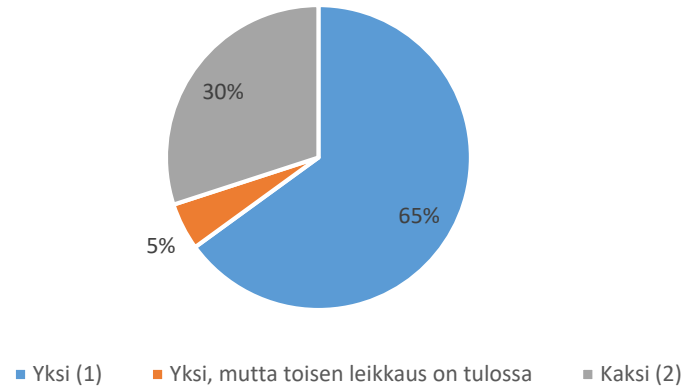
KUVIO 2: Vastaukset alueittain

Kielitaidosta kysyttäessä vastaajille oli annettu vaihtoehdoiksi ”*puhuttu kieli (suomi/ruotsi)*”, ”*viitottu kieli (suomalainen/ suomenruotsalainen viittomakieli)*” ja ”*muu, mikä?*”. 85 % (n=17) Määritteli kielekseen puhutun kielen, ja yksi vastasi ”*muu, englantia*”. Viimeisenä taustatietoihin liittyvä kysymys oli liitännäisvammoista ja -sairaudesta, johon 15 vastaajaa (75 %) vastasivat, ettei liitännäisvammoja tai -sairauksia ole, ja yhdellä vastaajista on näkövamma. Kysymykseen jätti vastaamatta 4 henkilöä.

9.3 Tiedot vastaajien sisäkorvaistutteilta

Seuraava osio käsitteli sisäkorvaistutetta, ja kyselyn 6. kysymys olikin ”*Montako sisäkorvaistutetta sinulla on?*”, jonka vastausten jakaantuminen on nähtävissä kuviossa 3. Kysymys oli merkitty pakolliseksi. Vastaajista 65 % (n=13) oli sisäkorvaistute vain toisessa korvassa.

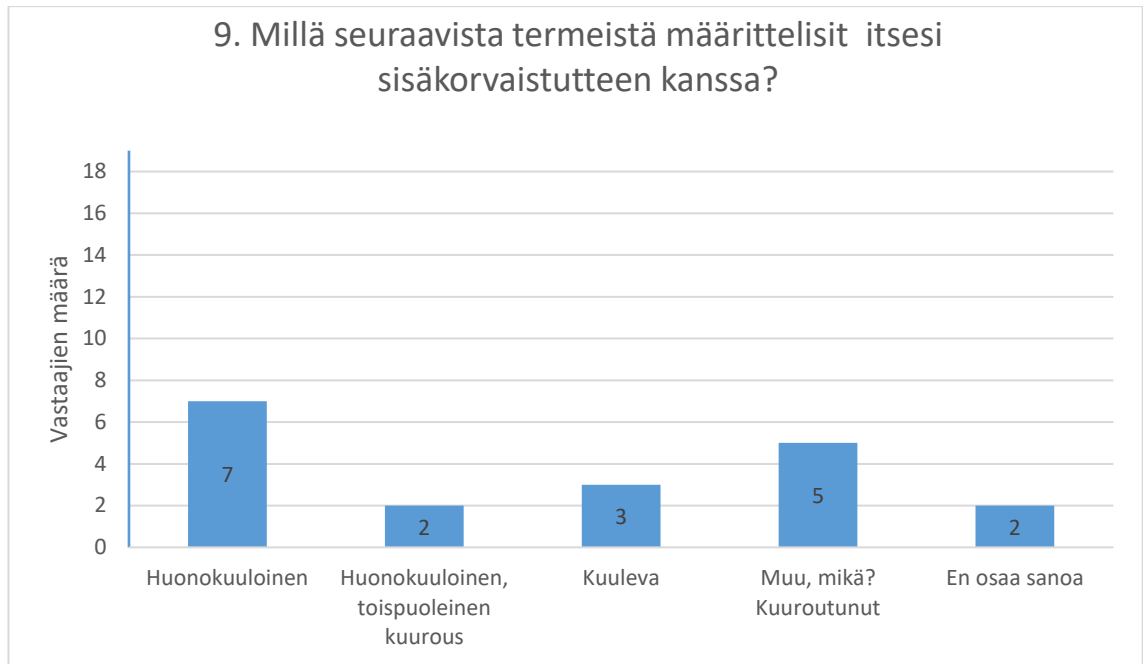
Montako sisäkorvaistutetta sinulla on?

KUVIO 3: Vastaajien sisäkorvaistutteen

Sisäkorvaistute on ollut yleisimmin 1–4 vuotta. Seuraavaksi yleisin aika oli 9 vuotta 25 %:n (n=5) osuudella, ja vaihtoehtoihin ”10–14 vuotta” sekä ”15–19 vuotta” vastasivat 15 %. 8. Kysymykseen ”jos sinulla on toinenkin sisäkorvaistute, kauanko sen leikkauksesta on suunnilleen aikaa?” vastasi kuusi henkilöä. Toisesta leikkauksesta aikaa oli 67 %:n (n= 4) osuudella 1–4 vuotta. Vastaajat, 33 % (n=2), jotka vastasivat käyttävänsä kahta sisäkorvaistutetta, olivat saaneet sisäkorvaistutteen suhteellisen samaan aikaan: molemmat sisäkorvaistutteen oli saatu samalla aikavälillä eli 5–9 vuotta sitten. Pisin aikavälin ensimmäisen ja toisen sisäkorvaistuteleikkauksen oli silloin, kun ensimmäinen oli leikattu 15–19 vuotta sitten ja toinen 1–4 vuotta sitten. Näitä tapauksia oli 33 % (n=3).

Seuraavassa kysymyksessä (9. millä seuraavista termeistä määrittelisit itsesi sisäkorvaistutteen kanssa?) moni vastaajista oli määritellyt itsensä huonokuuloiseksi (37 %, n=7). Kuviossa 4 näkyy vastausmäärät kohdittain. Kysymystä ei oltu merkitty pakolliseksi, mutta lähes kaikki vastasivat kysymykseen (vastaajat 19/20).

KUVIO 4: Määritellyt termit

”Muu, mikä?”-kohta oli avoin vastausvaihtoehto, jonka vastaukset on koottu erilliseen kuvioon 5.

KUVIO 5: ”Muu, mikä?”-vastaukset kysymyksessä 9

Kymmenes kysymys oli ”onko sinulla sisäkorvaistute käytössä, kun käytät tulkkauspalvelua?” vastaus oli 80 prosenttisesti (n=16) kyllä. Jäljelle jääneistä vastaajista

10 % (n=2) vastasivat ”vaihtelevasti” ja loput vaihtoehdon ”en osaa sanoa”. Vaihtoehtoa ”ei ole” ei valinnut kukaan vastaajista.

9.2 Vastaajien tulkin käyttö

Kyselyn kolmannessa osiossa selvitettiin vastaajien tulkin käyttöä. Tuloksissa kaikilla vastaajilla lukuun ottamatta yhtä, on tulkkipäätös. 12. Kysymykseen ”*käytätkö tulkkia?*” oli 80 % (n=16) vastannut ”*kyllä*”, ja 15 % (n=3) ”*en, muu syy, mikä?*”.

Kuulen implantilla melko hyvin, kyllä jossain tilaisuuksissa olisi ollut tarpeen ja aion vastaisuudessa tilata tulkin. (12.Vastaaja)

Toisen vastaajan avoimessa vastauksessa syynä oli, ettei ole käyttänyt tulkkia leikkauksen jälkeen.

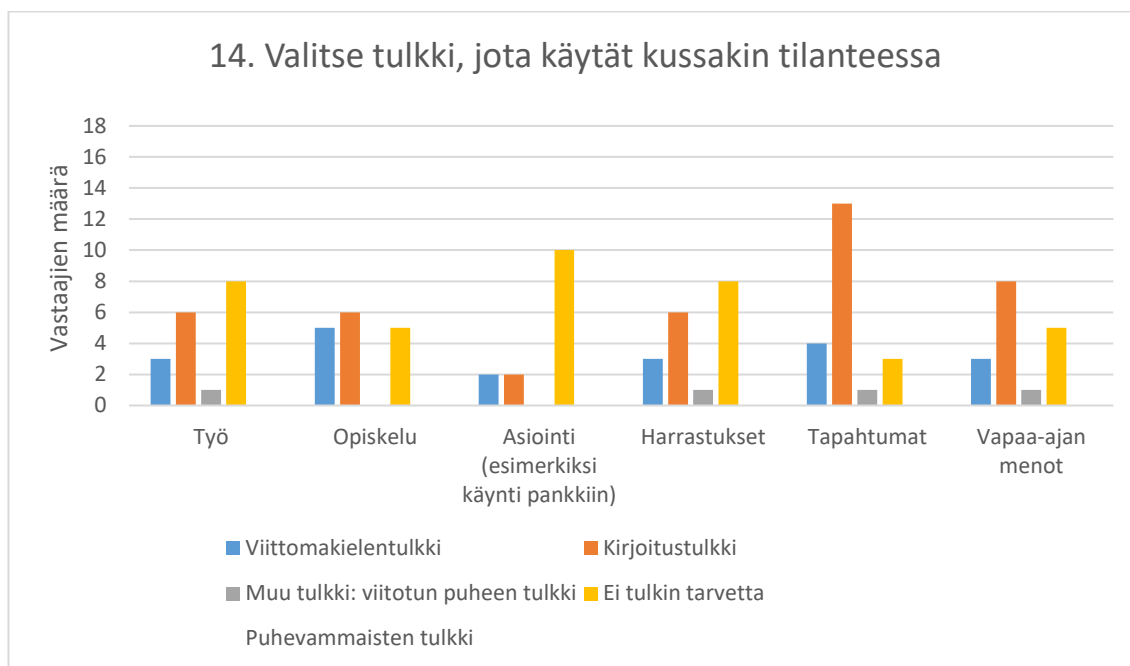
Istutteen saatuani..., en ole käyttänyt, mutta mahd. käytän myöhemmin.
(13. Vastaaja)

Kolmas vastaaja, joka ei käytä tulkkia, oli kirjoittanut syykseen, että silloin kun tulkkia olisi tarvinnut, ei ole saanut tulkkia. 13. kysymys ”*mitä tulkkia käytät?*” eniten oli valittu vaihtoehdot ”*kirjoitustulkkia*” 80 % (n= 16) ja ”*viittomakielentulkkia*” 40 % (n=8). ”*Muu tulkki*”-vaihtoehtoa oli tarkennettu avoimessa vastauksessa viitotun puheen tulkkia. Huonokuuloisista 42 % (n=8) käyttivät sekä kirjoitustulkkia että viittovaa tulkkia. Muut huonokuuloiset käyttivät kirjoitustulkkia. Kuuroutuneista toinen vastaaja käytti kirjoitustulkkia, ja toinen kirjoitustulkkia sekä viittovaa tulkkia.

Tulkin käytöllä ja sisäkorvaistutteen käyttöajalla on tuloksissa toisiinsa vaikuttavia tekijöitä. Vastaajat, joilla on ollut sisäkorvaistute alle vuodesta neljään vuoteen, käyttävät enemmän kirjoitustulkkia. Vastaajat, joilla on ollut sisäkorvaistute käytössä pidemmän aikaa, käyttävät enimmäkseen useamman tulkin yhdistelmää. Esimerkiksi 15 % (n=3) vastaajista on ollut 10–14 vuotta istute käytössä, ja heillä on useampi tulkki käytössä: kirjoitustulkki ja viittova tulkki, jolloin menetelminä ovat joko viitottu puhe ja kirjoitus, tai viittomakieli ja kirjoitus.

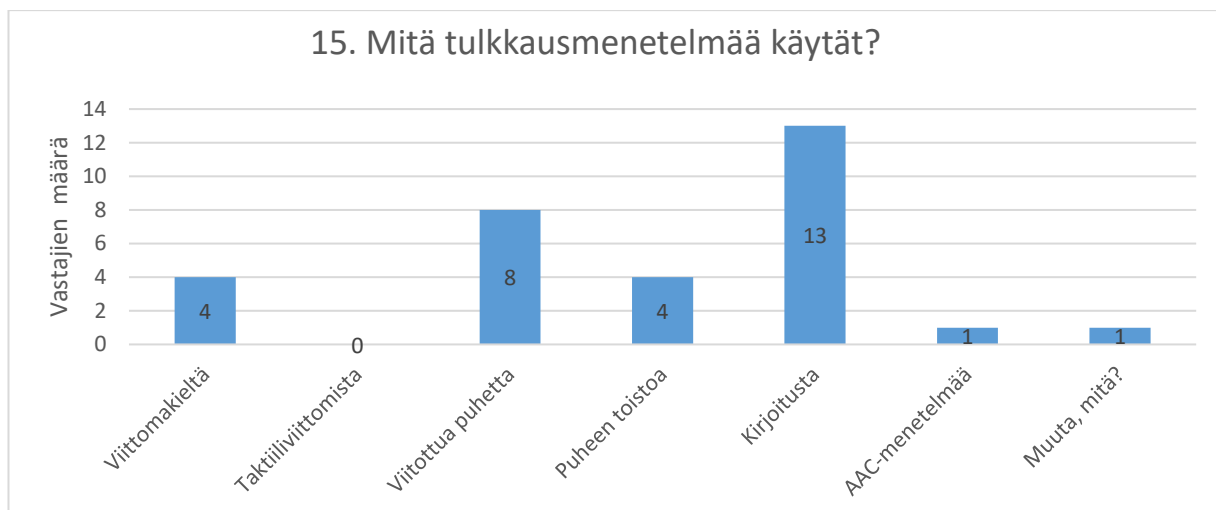

14. Kysymys oli ”*valitse tulkki, jota käytät kussakin tilanteessa*”, jonka vastaukset on jaoteltu tilannekohtaisesti kuvioon 6. Kysymykseen sai valita useamman vastauksen ja 19 vastaajaa vastasivat kysymykseen. Vastausten määrä vastaajaa kohti on keskimäärin 5.5.

KUVIO 6: Vastaajien tulkin käytön tilannesidonnaisuus

15. Kysymys koski tulkkauksen menetelmien käyttöä ja yli puolet vastaajista (65 %, n=13) käyttivät kirjoitustulkkausta, ja 40 % (n=8) viitottua puhetta. Kysymyksen kohdalla sai valita useamman kohdan. Kuvio 7 näyttää vastaukset rinnakkain. ”*muuta, mikä?*”-vaihtoehdon valinnut oli kirjoittanut käyttävänsä Dragon-ohjelmaa iPhone merkisessä puhelimessa ja iPad-tabletissa. Noin puolet (53 %, n=11) vastaajista käyttivät useampaa kuin yhtä menetelmää, joista suurin osa käytti toisena menetelmänä kirjoitusta. Vastaajien yleisin menetelmäyhdistelmä oli kirjoituksen ja viitotun puheen 55 % (n=6) käyttö. Puheentoistoa käytettiin viittomakielen tai kirjoituksen kanssa yhdistettynä 19 prosentin osuudella (n=2).

KUVIO 7: Vastaajien tulkkausmenetelmät

Kysymys 16 koski muunlaisen tulkkausmenetelmän tarvetta ja vaihtoehtoiksi oli ehdotettu muutamia vaihtoehtoisia tulkkausmenetelmiä. Ehdotetuista vaihtoehtoista eniten vastauksia sai vaihtoehto ”kyllä, teknologian hyödyntämistä enemmän”, johon vastasi neljäsosa vastaajista. 15 % (n=3) Vastaajista valitsivat ”kyllä, muunlaista, millaista?” ja lisäsivät tekstikenttään tulkkausmenetelmän tarpeensa. Muunlaisen tulkkausmenetelmän valinnut vastaaja tarkensi tarvitsevansa puheentunnistusohjelmien käyttöä tulkkauksitilanteessa. Toinen avoin vastaus sisälsi tarpeen nopeammista kirjoitustulkkausmenetelmistä:

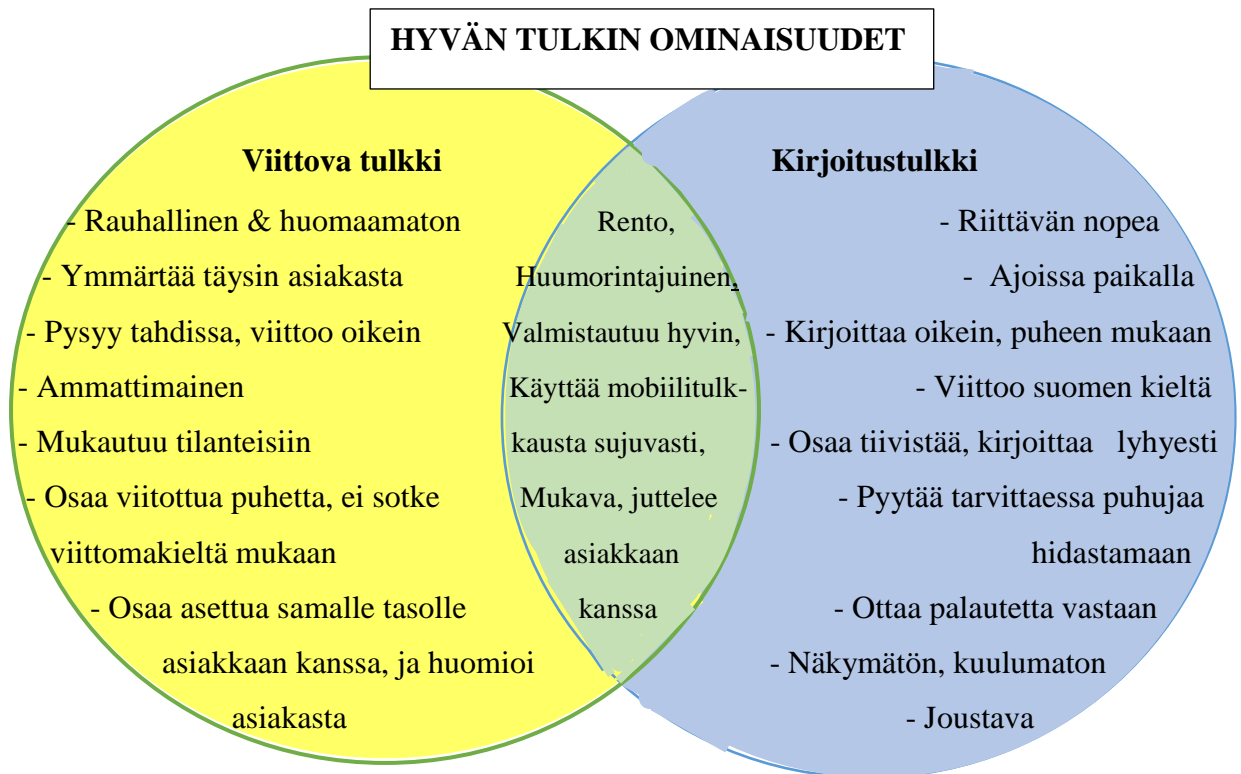
Puheentunnistusohjelmien käyttö niin, että tulkki vain tarkistaa, että ohjelma on tulkannut puhetta oikein. Text-on-top systeemin käyttö lapsenkengissä vielä Suomessa. (1. Vastaaja)

Kolmannessa avoimessa vastauksessa toivottiin parannusta kirjoitustulkkauksen toteutumiselle.

Nopeampia kirjoitustulkkausmenetelmiä, Keski-Euroopassa kirjoitustulkit ovat nopeampia kuin Suomessa. (8. Vastaaja)

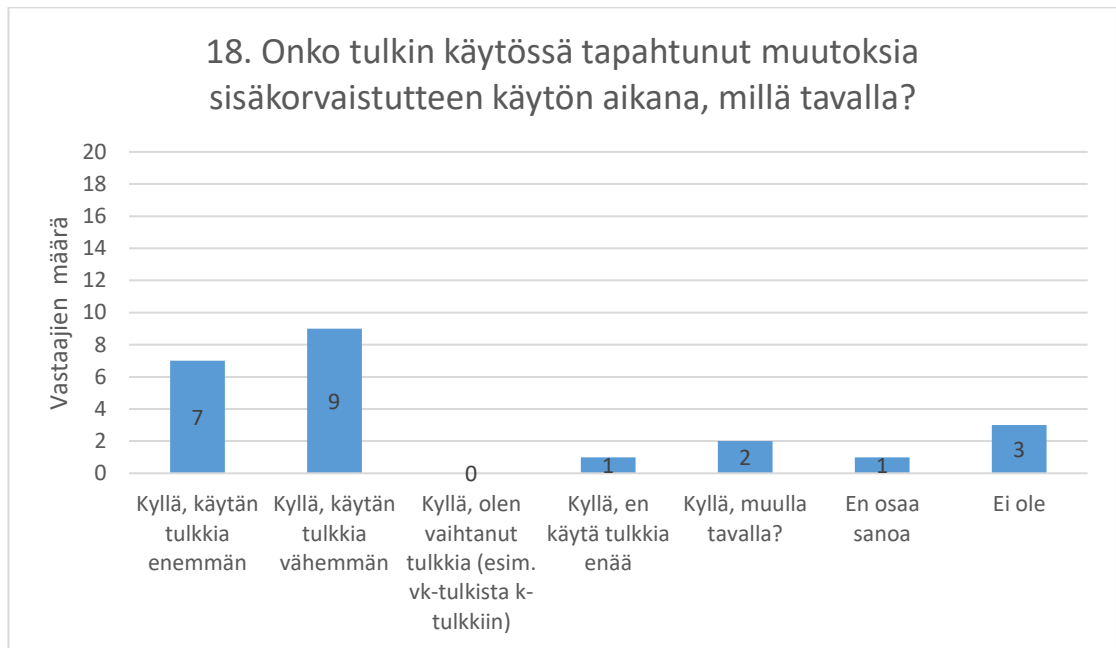
Neljännessä avoimessa vastauksessa tuotiin esille tarve opastukselle ja haptiisien käytölle. Lopuista 45 % osuudella ei ollut tarvetta muunlaiselle tulkkaukselle, ja viidesosa oli valinnut ”en osaa sanoa”- vaihtoehdon.

Seuraavan kysymyksen (17. kuvaile lyhyesti: millainen on mielestäsi hyvä tulkki) tulokset on koottu alla olevaan kuvioon 8. Kysymys oli avoin kysymys, jossa pyydettiin vastaajaa kuvailemaan lyhyesti, millainen on heidän mielestään hyvä tulkki. Kysymys oli vapaaehtoinen, ja siihen vastasi noin kaksi kolmasosaa vastaajista (n=16). Kuviossa näytetään vastaukset sanan tai lauseen pituisina pätkinä, jotka eivät kuitenkaan vastaa vastausten määrää. Yksi vastaus on mahdollisesti rikottu pienempiin osioihin. Opinnäytetyön tekijä jaotteli vastaukset ”viittova tulkki” ja ”kirjoitustulkki” otsikoiden alle. Kuvion keskelle olevalle alueelle on sijoitetut hyvän tulkin määritelmät, jotka sopivat niin hyvä kirjoitustulkin kuin viitotun tulkin kuvailuiksi.

KUVIO 8: Kysymyksen 17 avoimet vastaukset hyvän tulkin ominaisuuksista

Kysymyksessä 18 selviteltiin, onko tulkin käytössä tapahtunut muutoksia sisäkorvaistutteen käytön aikana. Kysymykseen sai valita useamman vaihtoehdon, ja vastausten yhteismääräksi tuli 23 (vastaajia 20). Kuviossa 9 on esitetty tulokset, joista 82 % (16 vastausta) tulkin käyttö oli muuttunut jollain tapaa. Suurin osa vastaajista (39 %) oli vastannut käyttävänsä tulkkia vähemmän”. Seuraavaksi eniten 30 % (7 vastausta) oli vastattu kohtaan ”kyllä, käytän tulkkia enemmän”.

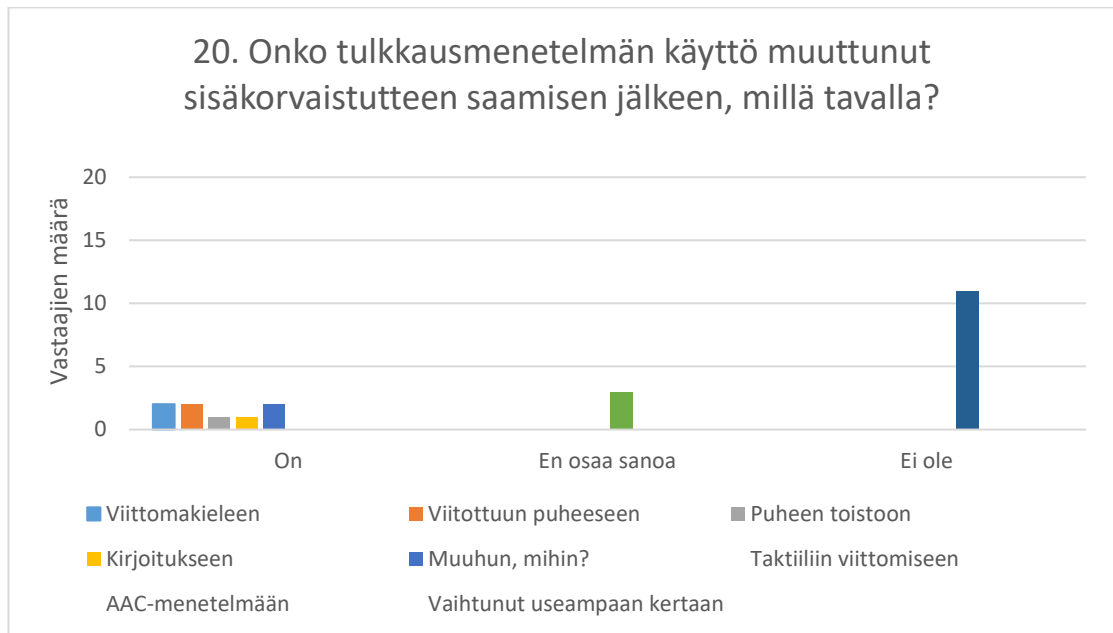
KUVIO 9: Vastaaajien tulkin käytön muutokset

”19. *Kuinka olet vaihtanut tulkkia?*” oli vapaaehtoinen kysymys liittyen edeltävään kysymykseen tulkin käytön muutoksista. Kysymykseen oli vastannut 20 % (n= 4): ensimmäinen oli valinnut ”*viittomakielentulkista kirjoitustulkkiin*”; toinen ”*kirjoitustulkista viittomakielentulkkiin*”, kolmas ”*useamman eri tulkin käytöstä viittomakielentulkkiin*” ja viimeinen ”*ei mikään vaihtoehtoista, muu, mikä?*”. Avoin vastaus oli, ettei ole vaihtanut tulkkia.

Kysymyksessä 20 kysyttiin tulkkausmenetelmän käytön mahdollisista muutoksista sisäkorvaistutteen saamisen jälkeen. Vastaukset näkyvät alla olevassa kuviossa 10. Tämän kysymyksen kohdalla sai valita useamman vaihtoehdon ja vastauksia oli yhteensä 22. 55 % (n=11) vastanneiden tulkkausmenetelmä ei ollut muuttunut, 30 % (n=9) oli vastannut tulkkausmenetelmän muuttuneen. Kaksi vastaajaa olivat vastanneet avoimeen vastausvaihtoehtoon:

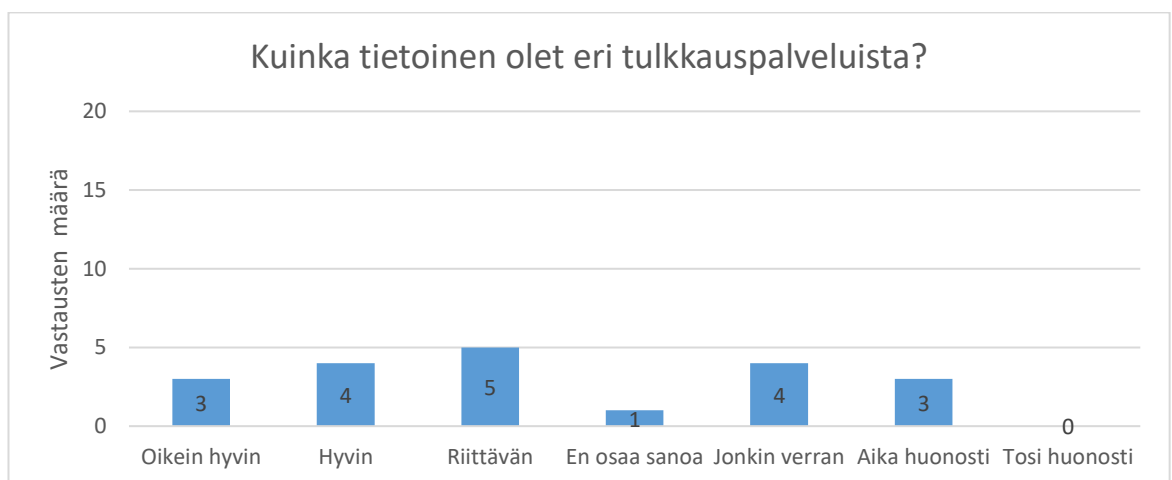
Paperille kirjoittamisesta kirj. tulkkiin (12. Vastaaja)

Yritän tulla toimeen vähemmin tärkeissä palavereissa ilman tulkkia. Istute on tuore asia minulle, että kokeilen tätä vaihtoehtoa. (18. Vastaaja)

KUVIO 10: Tulkkauksen menetelmän käytön muutokset

Kyselyn viimeisessä osiossa selvitettiin ensin (kysymyksessä 21) vastaajien tietoisuutta tulkkaukspalvelusta, jonka vastaukset ovat esillä kuviossa 11. Kysymys oli kyselyn yksi pakolliseksi merkityistä kysymyksistä. Vastaukset jakaantuivat tasaisesti, joista ”oikein hyvin” ja ”hyvin”-kohtien yhteisosuus on 33 % (n= 7).

KUVIO 11: Vastaajien tietoisuus tulkkaukspalvelusta

9.3 Kyselyn avoimen kysymyksen vastaukset

Kyselyn viimeinen kohta oli avoin vastauskenttä, johon sai vapaaehtoisesti kirjoittaa tarkennuksia vastauksiinsa tai lähettää opinnäytetyön tekijälle terveisiä. Tähän vastasivat yli puolet, eli 65 % (n= 13) kaikista vastaajista. Vastauksista 54 % (n= 7) olivat kyselyn vastausten tarkentamista tai muuten omasta tilanteesta kertomista, ja loput 46 % oli kohdistettu opinnäytetyön tekijälle niin terveisten muodossa, kuin huomioina. Vastausten tarkennukset liittyvät kirjoitustulkkaukseen, tulkkauksen tarpeeseen ja vastaajien elämäntilanteeseen. Vastauksissa oli perusteluja, miksi ei päässyt haastatteluun: koska asuu kaukana, ja koska on kiireinen eikä ajankohdat sovi. Yksi vastaajista kommentoi, ettei viittomakielen ja viitotun puheen erot ole kaikille selvät.

Vapaaseen vastauskenttään vastannut vastaaja kertoi enemmän kirjoitustulkkauksen käytöstään. Hän käytti kirjoitustulkkia työssään, joka on vaativan tason asiantuntijatyötä. Työkokouksia on runsaasti, ja vastaaja koki tärkeäksi, että voi seurata kaikkia puhujia. Näin ollen hänen mukaansa hän ei tule koskaan luopumaan kirjoitustulkkauksen käytöstä työssään. Toinen vastaaja oli kokenut kirjoitustulkin pyytämisen juhlatapahtumaan haasteelliseksi. Syynä tähän oli, että tilaisuuden isäntä ja vieraat voivat pitää kirjoitustulkin paikallaoloa kiusallisena ja voivat olla ennakkoluuloisia. Vastaajan kuulon oli kuitenkin ennen sisäkorvaistutetta ollut heikko, joten kirjoitustulkin käytöstä oli suuri apu vastaajalle.

Kirjoitustulkin käytön hankaluuden toi esille myös kolmas vastaaja, joka kertoi hammaslääkärikokemuksestaan, jossa kirjoitustulkin työvälteenä toimiva tabletti oli hankala saada sijoitetuksi asiakkaan lähelle. Vastaaja koki, että lääkärit ovat olleet vaivautuneita tulkin vuoksi, mutta että nuoret lääkärit pystyvät mukautumaan tilanteeseen paremmin. Kirjoitustulkkaukseen toivottiin nopeampia teknisiä menetelmiä, koska vastaajan mukaan kirjoitustulkit Suomessa ovat hitaampia kuin kirjoitustulkit Keski-Euroopassa. Vastaajan mukaan Suomessa tulisi päästä eroon QWERTY-näppäimistön käytöstä kirjoitustulkkausessa. Sama vastaaja toivoi Suomeen lisäksi tulkkausta amerikkalaiselle viittomakielelle tai viitottua puhetta amerikkalaisilla viittomilla.

Tulkin tarpeesta kuvattiin muuttuneet sisäkorvaistutteen leikkauksen jälkeen ja tulkin käyttö on hyvin tilannesidonnaista. Riippuu tilanteesta, haluaako vastaaja kirjoitustulkin

vai viittovan tulkin. Lisäksi se, onko tilanteessa muita viittomakieltä tarvitsevia henkilöitä, voi olla ratkaiseva tekijä tulkkausmenetelmän valintaan. Tällaisissa tilanteissa vastaaja käyttää viittomakieltä. Vastaaja vertasi tilannettaan aikaa ennen sisäkorvaistutetta, jolloin hän ei tarvinnut tulkkia, koska oli viittomakielisessä ympäristössä. Saatuaan sisäkorvaistutteen vastaaja tarvitsi tulkkia työhön liittyviin koulutuksiin, joskus harvoin asioinneissa ja harrastuksissa, joiden kohdalla kuitenkin vaihtelevasti.

Yksi vastaajista oli lapsen vanhempi, joka oli vastannut kyselyn kysymyksiin sisäkorvaistutettavan käyttävän lapsen kannalta.

Lapsi oli kuulemisen alkuvaiheessa tarvinnut tulkkia päivähoiton tilaisuuksiin esim. konsertit. Kun tulkkipalvelusta kuulivat paikan, kieltäytyivät myöntämästä tulkkia tilaisuuteen, koska päivähoiton kuuluu se maksaa. No, päivähoito ei suostunut maksamaan ja lapsi jäi ilman tulkkia. Minusta tavattoman väärin. Miksi tulkkia ei voi omasta tulkkipäätöksestä tilata päivähoidon/koulun ylimääräisiin/ulkopuolisiin tilaisuuksiin? (14. Vastaaja)

Toinen vastaaja kertoi kuuroutuneensa nopeasti ja kirjoitti saaneensa Kelalta myönteisen tulkkipäätöksen kirjoitustulkkiin, saman aikaan kuin vastaajan ensimmäinen sisäkorvaistute asennettiin. Vastaajalla on ollut vain muutamia tulkkauskokemuksia.

10 AINEISTON KERUUMENETELMÄN ARVIOINTI

Webropol-kyselyn tulostiedoissa näkyi, että kysely olisi avattu yhteensä 242 kertaa vastausta lähettämättä, vaikka lopulliseksi tuloksiksi tuli 20. Tulosten määrään mahdollisesti vaikutti seikka, että samankaltaisia tutkimuksia on kyseisen vuosikymmenyksen aikana tehty jo useampi, ja osa kohderyhmästä oli mahdollisesti aiemmin jo vastannut samankaltaiseen kyselyyn. Vastausten määrään on mahdollisesti vaikuttanut myös opinnäytetyön alussa ollut pitkä ohjeteksti. Kun tietoa opinnäytetyöstä, sen kyselystä ja toissijaisesta aineiston keruumenetelmästä välitettiin eteenpäin kohderyhmälle, oli koko saateviestin tai pelkän kyselylinkin lähettäminen mahdollista. Tästä syystä kyselyn alkuun oli kirjoitettu kattavasti kaikki tieto opinnäytetyöstä ja sen aineiston keruumenetelmistä. Välttämättä haastattelun valitseminen toiseksi aineiston keruumenetelmäksi ei ratkaisutkaan mahdollista kieliongelmaa, sillä haastatteluun osallistuminen vaatii kuitenkin vastaajalta enemmän kuin kyselyn täyttäminen internetissä.

10.1 Kyselyn kysymysten asettelu ja sen vaikutus

Kyselyn toisessa osassa käsiteltiin sisäkorvaistutetta, ja osio sisälsi muun muassa kysymyksen ”9. millä seuraavista termeistä määrittelisit itsesi sisäkorvaistutteen kanssa?”. Kysymyksellä tarkoitettiin selvittää, että millä termillä henkilö määrittelisi itsensä silloin, kun hänellä on sisäkorvaistute käytössä. Neljäsosa vastaajista valitsivat ”muu, mikä?”-kohdan, jota oli täydennetty muun muassa vastauksella ”kuuroutunut”. Kuuroutunut-käsitettä ei ollut vaihtoehdoissa, koska opinnäytetyön tekijän virheellinen oletus oli, että sisäkorvaistute palauttaisi kuulotaso paremmaksi kuin kuuroutuneen kuulotaso. Tuloksista on vaikea tulkita, tarkoitettiinko kuuroutuneeksi määrittelyllä, sitä että osa vastaajista kokivat olevansa kuuroutuneita sisäkorvaistutteellakin. Mahdollista on myös, että osa vastaajista ymmärsi kysymykset väärin, sillä kysymyksen asettelu opinnäytetyön tekijän jälkeenpäin tarkasteltua näytti vähän epäselvältä. Hyvä puoli oli se, että avoin vastausmahdollisuus oli kuitenkin tarjolla, joten mahdollisesti oleellisten käsitteiden puuttuminen (”kuuroutunut” ja myös käsite ”viittomakielinen”) korjaantui.

Kysymyksen ”13. *Miten tulkkia käytät?*” vastausvaihtoehdoista puuttui viitotun puheen tulkki, mikä tarkoittaa, että viittomakielentulkin kohdan valinneet ovat voineet tarkoittaa joko viittomakielentulkkia tai viitotun puheen tulkkia. Viitotun puheen tulkki vastattiin neljä kertaa ”*muu tulkki, mikä?*”- vaihtoehdon kautta, kun ”*viittomakielentulkki*”-kohtaan 20 kertaa. Kuitenkin viittovaa tulkkia käyttävistä kaksinkertainen määrä käyttää viitottua puhetta viittomakieleen verrattuna, joten viittomakielentulkin valinneista osa on mahdollisesti viitotun puheen käyttäjiä.

Kysymyksessä tulkin käytöstä tilannekohtaisesti (kysymys 14) tuloksissa kukaan vastaajista ei ollut vastannut käyttävänsä puhevammaisten tulkkia. Kuitenkin kyselyn muissa kohdissa, kuten kysymyksen 13 (*mitä tulkkia käytät?*) ja kysymyksen 15 (*mitä tulkkausmenetelmää käytät?*) vastauksista ilmenee, että osa vastaajista käytti puhevammaisten tulkkia. Näin ollen kyselyn vastauksissa on ristiriitaa, sillä tulkin käytön tilannekohtaisuutta selvittävän kysymyksen tulos puhevammaisten tulkin käytöstä on harhaanjohtavaa. Syynä puhevammaisten tulkin puuttumiseen voi esimerkiksi olla, että kysymyksen vaihtoehdot eri tilanteista eivät olleet sopivia vastaajalle. Kysymys kuitenkin kuuluu niihin kysymyksiin, joissa ei ole ”*muu, mikä?*”- tai ”*en osaa sanoa*”- vaihtoehtoja.

Kysymyksen 19 (*kuinka olet vaihtanut tulkkia?*) vastaajiksi oli tarkoitettu he, jotka vastasivat sitä edeltävässä kysymyksessä tulkin käytön muutoksista vaihtoehdon ”*kyllä, olen vaihtanut tulkkia (esim. vk-tulkista k-tulkkiin)*.” Kukaan ei kuitenkaan edeltävän kysymyksen mukaan ollut vaihtanut tulkkia, joten tästä syystä puolet vastauksista jakaantuivat kohtiin ”*en osaa sanoa*” ja ”*ei mikään vaihtoehdoista*”. kysymyksen ohjeistus on mahdollisesti ollut epäselvä, sillä osa eivät välttämättä tiennyt, kuuluiko kysymykseen vastata vai ei.

11 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tulosten analyysimenetelmänä oli suodattaa vastaukset valittujen vastauskohtien mukaan, ja koota saman vastauskohdan valinneita ryhmiä. Eri ryhmien muodostamisen jälkeen niitä vertailtiin keskenään. Vastausten tarkastelussa oli käytössä Webropolin peruseräraportti, johon oli laskettu valmiiksi kunkin vastauksen prosenttiluku ja vastausmäärät, joita käytettiin analyysissä hyväksi. Webropolin avulla suoritettiin myös muutamia vertailuja vastausten kesken, kuten alueiden vertailua.

Uuttamaata ja Varsinais-Suomea, alueita joista tuli eniten vastauksia, verrattaessa alueiden vastaukset olivat suhteessa samankaltaiset. Verrattaessa Uudenmaan vastauksia muihin vaihtoehtoisiksi annettuihin alueiden vastauksiin yhteensä, Uudenmaan vastauksista korostui kirjoitusmenetelmän käytön 54 prosentin (n= 6) osuudella. Muilla alueilla menetelmien käyttö oli jakaantunut tasaisemmin, kuten esimerkiksi viitotun puheen osuus oli 32 % (n= 6) ja kirjoituksen osuus 37 % (n= 7).

Vastaajista 85 % (n= 17) oli vastannut kielekseen puhutun kielen viitotun kielen sijaan. Lähes kaikki vastaajat ovat kuitenkin tulkin käyttäjiä. Tuloksista voi päätellä, että sisäkorvaistutetta käyttävän henkilön äidinkieli olisi suuremmalla todennäköisellä puhuttu kieli. Tulosten suhteen on otettava huomioon opinnäytetyön pieni otantamäärä, joten tulokset eivät ole yleistettävissä. Vastaajista yli puolet käyttävät vain yhtä sisäkorvaistutetta, mikä voi viitata sisäkorvaistutteen olevan tehokas.

Vastaajien tulkin käytöstä selvisi, että suurin osa käyttävät tulkkia. Vastauksista selvisi, että eniten käytetään kirjoitustulkkia. Yllättäen viittovan tulkin käytön osuus oli myös korkea siitä huolimatta, että suurin osa käyttävät puhuttua kieltä. Sisäkorvaistutteen käyttäjillä jää kuitenkin suurella osalla tässä otannalla taito viittoa, vaikka sisäkorvaistutteen tarkoituksena onkin pääsääntöisesti puhekielen oppiminen (Rainò 2012, 8). Kysymyksessä liittyen tulkkausmenetelmiin selviää kuitenkin, että viitotun puheen käyttö (40 %, n=8) on kaksinkertainen viittomakieleen verrattuna (20 %, n=4). Tulosten mukaan vastaajilla oli käytössä useampia eri tulkkausmenetelmiä. Menetelmien käyttö on tulosten mukaan hyvin tilannesidonnaista, joten mahdollisesti harvemmin enää

menetelmän käyttö on vain asiakaskohtaista. Tulevaisuudessa tulkkauspalvelussa tulee mahdollisesti olemaan enemmän vaihtelevuutta.

Opinnäytetyön tavoitteiden kannalta oleellisimpiin selvityksiin kuuluvat tulokset tulkin tilannekohtaisuudesta. Yllättäen asiointitilanteessa tarvitaan tulkkia tilanteista vähiten ja kirjoitustulkkia käytetään eniten tapahtumissa ja vapaa-ajan menoissa. ”*Tapahtumat*”-vaihtoehto on laaja käsite, ja siihen voi kuulua opiskeluun, työhön ja vapaa-aikaan liittyvät tapahtumat. Vastaajilla on valta määrittellä itse, kuuluuko tapahtuma, jossa on ollut, ”*tapahtumat*” -kohdan alle vai ennemmin esimerkiksi ”*työ*”-vaihtoehtoon. ”*Tapahtumat*” vaihtoehto menee merkitykseltään osin päällekkäin ”*vapaa-ajan menot*”-kohdan kanssa, sillä tapahtumat yleensä kuuluvat vapaa-ajan menoihin. Vaihtoehdolla on tarkoitettu ennemminkin vapaa-ajan tilanteita, jotka eivät ole tapahtumia.

Kirjoitustulkin työskentely-ympäristöksi mielletään yleensä kokous- tai koulutustyyppinen tilaisuus. Tapahtumissa ja vapaa-ajan menoissa kirjoitustulkki voi tarvita enemmän keskittymistä tulkkauslaitteiden sijoittamiseen, mahdollisesti paikasta toiseen siirtymisiin ja laitteiden kestämisen huomiointiin eri olosuhteissa. Tulkkipäätöksen kehittämisen näkökulmasta tulkin koulutuksessa voisi keskittyä monipuolisemmin eri tapahtumissa tulkkaamisen harjoitteluun, ja niissä laitteiden käytön soveltamiseen.

Tulosten mukaan viittomakielentulkkia käytetään eniten opiskelun yhteydessä. Viittomakielentulkin kohdan valinneet ovat voineet tarkoittaa joko viittomakielentulkkia tai viitotun puheen tulkkia. Toinen oleellisimpiin tutkimuskysymyksiin lukeutui tulkkauspalvelun käytön muutosten selvittäminen. Suurimmalla osalla vastaajista oli tapahtunut muutoksia sisäkorvaistutteen käytössä, josta yleisin oli tulkin käytön väheneminen. Tulkkausmenetelmien suhteen yli puolella vastanneista ei ollut tapahtunut muutoksia.

Opinnäytetyön tuloksista löytyi paljon samankaltaisuuksia aiempiin verrattuna, mutta myös päinvastaisia tuloksia. Päinvastaisia tuloksia ilmeni esimerkiksi Pikkaraisen opinnäytetyössä (n=28), jonka mukaan tulkkia ei käytetty sillä perusteella, että sisäkorvaistutteen kanssa pärjäämisellä, mikä on samassa linjassa Harjulan opinnäytetyön tulosten (n= 56) kanssa (Pikkarainen 2016, 42; Harjula 2015, 31). Lisäksi erineviin

tuloksiin kuuluvat Harjulan (n =56) ja Pesosen opinnäytetöiden tuloksina (n=3) oli, ettei tulkkauspalvelua käytetty paljoakaan harrastetoiminnassa eikä vapaa-ajallakaan (Harjula 2015, 31; Pesonen 2012, 25).

Tämän opinnäytetyön tuloksista selviää, että vastaajista osa käyttää vaihtelevasti useampaa eri tulkkausmenetelmää, samoin kun Pikkaraisen ja Haikaraisen (n=1) opinnäytetyössä. Pikkaraisen tuloksissa ilmenivät lisäksi syitä menetelmien vaihtelevuudelle, kuten ympäristön melutaso. (Pikkarainen 2016, 37; Haikarainen 2012, 31). Opinnäytetyö poikkesi tulkkausmenetelmän suhteen Harjulan opinnäytetyöstä, jossa tulkin käyttäjistä jokaisella käytti viittomakieltä (Harjula 2015, 35). Opinnäytetyön vastaukset hyvän tulkin ominaisuuksista olivat samankaltaisia kuin Pikkaraisen ja Pesosen tuloksissa, kuten selkeä viittominen ja toive tulkkien kommunikoinnista asiakkaiden kanssa. (Pikkarainen 2016, 41; Pesonen 2012, 30.)

Opinnäytetyön tulokset vahvistivat aiemmissa tutkimuksissa selvinneitä tuloksia, kuten tulkkausmenetelmien vaihtelevuutta. Osa tuloksista ovat kuitenkin erilaisia verrattuna aiempiin tutkimuksiin ja eroavaisuuksia voisi tutkia paremmin. Opinnäytetyö onnistui, sillä tulokset vastasivat hyvin opinnäytetyön tavoitteita. Pienestä otantamäärästä huolimatta vastauksia tuli tavoitteiden mukaisesti eri puolilta Suomea ja kaikenikäisiltä. Opinnäytetyön hyödyllisyydeksi laskettiin muun muassa tulkkien asiakaskuntien parempi kartoittaminen ja mahdolliset muutokset. Opinnäytetyön kautta tulkit voivat mahdollisesti hyötyä tuloksista tiedostamalla muun muassa tulkin käytön tilannekohtaisuutta ja teknologian käytön muuttumista. Eri laitteiden ja ohjelmien käyttö tulkkauksessa ilmeni tuloksissakin, joten jatkotutkimuksena voisi selvittää eri teknologian käyttöä ja asiakkaiden tyytyväisyyttä. Osa vastaajista toivoi teknologian hyödyntämistä tulkkauksessa enemmän, ja mielenkiintoista olisi kuulla millaisille laitteistoille on tarvetta.

Jatkotutkimuksena sisäkorvaistutetta käyttävien henkilöiden tulkin käyttöä tilannekohtaisesti voisi tutkia uudestaan tämän opinnäytetyön tulosten vahvistamiseksi. Tutkimusaiheeksi sopisi sisäkorvaistutetta käyttävien henkilöiden kokemuksia tulkki saatavuuksista, esimerkiksi tilanteisiin, johon tarvitaan kahta tulkkia. Tilannekohtaisuuden selvityksen puutteena oli viittomakielentulkin ja viitotun puheen tulkin erottelu, joten jatkossa voisi tutkia tarkemmin kyseisten menetelmien käytön

tilannekohtaisuutta. Mielenkiintoista olisi selvittää, että kokevatko yhtä sisäkorvaistutetta käyttävät henkilöt tarvitsevansa toista sisäkorvaistutetta vai ovatko tyytyväisiä nykytilanteeseen.

Avoimissa vastauksissa huomio kiinnittyi ihmisten ennakkoluuloisuuteen ja tietämättömyyteen tulkkauspalvelun ja kuulovammaisuuden suhteen. Jatkotutkimuksena voisi selvittää, kuinka paljon kuulovammaiset vielä kohtaavat ihmisiä, joilla on ennakkoluuloja heitä kohtaan. Ihmisten, jotka eivät tunne viittomakieliä, tietämyksen selvittäminen kuulovammaisuudesta ja viittomisesta tänä päivänä voisi olla tutkimusaihe. Tulkkauspalvelun tietoisuudesta selvitys on nostettava esille, sillä tulosten johtopäätöksenä on, että tiedottamisen määrää olisi hyvä lisätä. Tulkkauspalvelun tietoisuudesta 65% (n=13) olivat valinneet ”hyvin tietoinen”-vaihtoehdon sijaan sen jälkeiset vaihtoehdot (”riittävästi”, ”jonkin verran”, ”aika huonosti” ja ”tosi huonosti”) mikä on lähes kolme neljäsosaa vastanneista. Vastaajien tietoisuuden suuri vaihtelevuus on yllättävä, ottaen huomioon suurimman osan vastaajien tulkin käyttö useammassa tilanteissa, ja osan vastaajien tulkin vaihtuminen. Tulkkauspalvelun tiedottamisen määrän lisäämistä laajemmalle on perusteltavissa myös osan vastaajien kokemuksista, jossa ammattilaiset ja lähipiirit ovat vieroksuneet tulkin käyttöä, jotka on tuotu ilmi vapaassa kommentointitekstikentässä.

Tiedottamisen kehittämissuositukseksi on kouluttaa tulkkeja tiedottamaan aiheesta. Tiedottamista voisi tarjota tulkkauspalvelun käytön oikeuksista ja sen tarjoamisista mahdollisuuksista yleisellä tasolla sekä sisäkorvaistutteen saaneelle henkilölle ja hänen lähipiirilleen. Myös virkailijoita, esimerkiksi terveysalan henkilökuntaa, olisi hyvä tiedottaa muun muassa sisäkorvaistutetta käyttävän asiakkaan kohtaamisesta. Sisäkorvaistutteen kehittyminen ja yleistyminen tuovat mahdollisesti muutoksia tulkkaustarpeessa ja kommunikoinnissa, ja tulkki- / tulkkausfirmojen yksi tehtävistä voisi olla pitää eri tahot ajan tasalla muutoksista. Tulkkauspalvelun tiedottamisen ohessa olisi tilaisuus myös lisätä tietoisuutta tulkkauspalvelun eri käyttäjäryhmiin, kuurojen kulttuuriin ja viittomakieleen. Näiden asioiden tiedottamista tukee muun muassa kyselyn vastauksissa ilmi tullut epäselvyys viittomakielen ja viitotun puheen eroista.

LÄHTEET

Ahti, Helena 2000. Perheen ohjaus lapsen kuulovammadiagnoosin varmistuessa. Teoksessa Eila Lonka ja Anna-Maija Korpijaakko-Huhta (toim.). *Kuulon ja kielen kuntoutus- Vuorovaikutuksesta kommunikointiin*, (s. 127–143). Helsinki: Helsingin yliopiston tutkimus- ja koulutuskeskus Palmenia

Ahti, Helena & Lonka, Eila 2005. Huonokuuloisen lapsen puhekielen kehityksen tukeminen. Teoksessa Eila, Lonka & Anne- Maija, Korpijaakko-Huhta (toim.) *Kuulon kielen kuntoutus- Vuorovaikutuksesta kommunikointiin*. (s. 143–158). Helsinki: Helsingin yliopiston tutkimus- ja koulutuskeskus Palmenia

Anderson, Gerhard; Anderson, Sara; Arlinger, Stig; Arvidsson, Torborg; Danielsson, Anita; Jauhiainen, Tapani; Jönsson, Anders; Kronlund, Lars; Laukli, Einar; Van Der Lieth, Lars; Lyxell, Björn; Nielsen, Per; Nyberg, Eva & Rönnerberg, Jerker 2008. Kuntoutus. Teoksessa Tapani Jauhiainen (toim.) *Audiologia* (s. 213-246). Helsinki: Duodecim.

Anttila, Millie 2013. Viittomakielen ja viittomakommunikaation opetus sisäkorvaistutellasten perheissä. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Helsinki. Opinnäytetyö.

Blomberg, Kukka-Maaria & Lonka, Eila 2010. Sisäkorvaistutetta käyttävien aikuisten elämänlaatu. *Puhe ja kieli*, 30:4, (s. 233-248). Helsinki: Riihimäen perheneuvola ja Helsingin yliopiston käyttäytymistieteiden laitos

Sanoja sormenpäissä Dokumenttiohjelma (DVD) 2010. Celen, Riia; Palavamäki, Maria; Puntila, Päivi & Rainò, Päivi. Helsinki: Kuurojen Liitto ry, Kuurojen Palvelusäätiö & Kuulovammaisten Lasten Vanhempjen Liitto.

Christiansen, John; Leigh, Irene; Spencer, Patricia & Lucker, Jay 2002. Cochlear Implant history and technology. Teoksessa John Christiansen ja Irene Leigh (toim.). *Cochlear implants in children—ethics and choices*, (s.15-45). Washington, DC: Gallaudet University

Chute, Patricia & Nevins, Mary 2002. The parents' guide to cochlear implants. Washington, D.C: Gallaudet University.

Cochlear Nordic AB 2010. Aikuinen ja sisäkorvaistute. Saatavilla 27.4.2017.
<http://www.cochlear.com/wps/wcm/connect/0c3411fb-5626-4da0-8e45-62901bd31882/Aikuinen+ja+sisäkorvaistute.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-0c3411fb-5626-4da0-8e45-62901bd31882-l640vew>

Diak – Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus.
Viitattu 28.4.2017.
<http://www.diak.fi/opiskelu/ops/viittomakielentulkin%20ko/Sivut/default.aspx>

DiakOppi i.a. Yleistulkkaus. Viitattu 21.2.2017.
http://www.diakoppi.fi/joomla/index.php?option=com_content&view=article&id=92&Itemid=88

L 19.2.2010/133. Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100133?search%5Btype%5D>

Gustafsson, Arne; Jauhiainen, Tapani, Lorentzen, Anette; Solholt, Pia; Svendsen, Birgit & Willstedt-Svensson, Ursula 2008. Lasten kuntoutus. Teoksessa Tapani Jauhiainen (toim.) *Audiologia*, 249–264. Helsinki: Duodecim

Higgins, Kevin; Chen, Joseph; Nedzelski, Julian; Skipp, David & McIlmoyl, L. 2002. A matched pair comparison of two cochlear implant systems. *Journal of Otolaryngology*, 31. 97–105

Haikarainen, Katariina 2012. ”Aika luontevasti tilanteesta toiseen” – Tapaustutkimus sisäkorvaistutetta käyttävän aikuisen kommunikaatiotavoista ja tulkkauksen tarpeesta... Humanistinen ammattikorkeakoulu, Helsinki. Opinnäytetyö

Huttunen, Kerttu; Välimaa, Taina; Karinen, Petri & Sorri, Martti 2008. Vanhempien ja puheterapeuttien odotusten toteuttaminen sisäkorvaistuttekuntoutuksessa. Teoksessa Eeva Lehto, Marja Hasan & Ritva Parkas (toim.) *Satakieliseminaari*, (s. 90-99)

Harjula, Noora 2015. Ottaisinko FM-laitteen, äidin vai tulkin mukaan harrastukseen? – Kyselytutkimus 16- vuotiaiden kuulovammaisten lasten ja nuorten harrastuksista ja tulkin käytöstä harrastusten aikana. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Länsi. Opinnäytetyö

Honkala, Hanna 2008. Viittomakielisten nuorten kommunikointikokemukset terveyshuollossa. Hoitotyön koulutusohjelma. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö

Huttunen, Kerttu & Välimaa, Taina 2010. Parent's views on changes in their child's communication and linguistic and socioemotional development after cochlear implantation. *Journal of Deaf studies and deaf education* (5), 383– 404. Saatavilla <https://academic.oup.com/jdsde/article/15/4/383/335446/Parents-Views-on-Changes-in-Their-Child-s>

Hyde, Merv & Punch, Renée 2011. The modes of communication used by children with cochlear implants and the role of sign in their lives. *American Annals of the Deaf*, 155 (5), 535-549. Saatavilla: <http://search.proquest.com.anna.diak.fi:2048/docview/860771413/fulltextPDF/70848EC186484AF1PQ/5?accountid=27043>

Jauhiainen, Tapani 2007. Huonokuuloisuus.– Opas huonokuuloisuudesta ja sen ongelmista. Helsinki: Western Söderström Osakeyhtiö.

Järvenpää, Miia; Nukarinen, Maria & Sompi, Laura 2010. Kieletön mieli? Mieleton kieli! Tiedotusmateriaali viittomakielestä ja kuuroudesta kulttuurisena ilmiönä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Länsi. Opinnäytetyö

Kantti.net, i.a. Termejä ja käsitteitä. Viitattu 21.2.2017.

<http://www.kantti.net/viittomakieli/viittomakommunikaatio-5>

Kela, 2017. Vammaisten tulkkauspalvelut. Viitattu 23.3.2017.

<http://www.kela.fi/vammaisten-tulkkauspalvelut>

Kela, 2016. Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelut. Saatavilla

<http://www.kela.fi/documents/10180/0/Vammaisten+henkil%C3%B6iden+tulkkauspalvelut/dd72ae90-07c0-44c8-bade-c6e15129cf32>

Kiefer, Jan; Hohl, Steffen; Stürzebecher, Ekkehard; Pfennigdorff, Thomas & Gströettner, Wolfgang 2001. Comparison of speech recognition with different speech coding strategies (SPEAK, CIS, and ACE) and their relationship to telemetry measures of compound action potentials in the Nucleus CI24M cochlear implant system. *Audiology*, 40, 109 (s. 32-42)

Kuuloavain i.a. Sisäkorvaistute. Viitattu 27.4.2017.

<https://www.kuuloavain.fi/info/kuulon-kuntoutus/sisakorvaistute/>

Kuuloliitto ry, i.a. Kuulo ja kuulovammat. Viitattu 21.4. 2017.

<https://www.kuuloliitto.fi/kuulo/kuulo-ja-kuulovammat/>

Kuuloliitto 2011. Kuuleminen. *Päivähoidossa on kuulovammainen lapsi: opas päivähoidon henkilöstölle*. Helsinki: Kuuloliitto.

Kotus –Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy 2017. Kielitoimiston sanakirja.

Viitattu 1.5.2017. <https://www.kotus.fi/haku?searchterms=huulilataluku>

Kuurojen liitto, 2017. Viittomakielet: viittomakieliset. Viitattu 21.4.2017.

<http://www.kuurojenliitto.fi/fi/viittomakielet/viittomakielet-ja-viittomakieliset>

Lahtinen, Tytti 2013. Puheterapeuttien mielipiteitä viittomakommunikaation käytöstä sisäkorvaistutteen saaneen lapsen puheterapiassa. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Helsinki. Opinnäytetyö

Launonen, Kaisa & Klippi, Anu 2009. Puheterapia kuntoutusmuotona. Teoksessa Olli Aaltonen, Reijo Aulanko, Antti Livonen, Anu Klippi ja Martti Vainio (toim.). *Puhuva ihminen. Puhetieteiden perusteet* (s. 287-294)

LapCi ry– Sisäkorvaistutelasten valtakunnallinen yhdistys, 2017. Kenelle SI? Viitattu 28.4.2017. <http://www.lapci.fi/sisakorvaistute/kenelle-si/>

Linkola, Helena & Lonka, Eila 2006. Kuulovammaisen lapsen kuulon, kielen ja kommunikaation koulutus. Teoksessa Kaisa Launonen ja Anna-Maija Korpijaakko-Huuhka (toim.) *Kommunikoinnin häiriöt. Syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita*, (s. 119–142). Helsinki: Yliopistopaino kustannus

Martikainen, Liisa & Rainò, Päivi 2014. Sisäkorvaistutetta käyttävien lasten ja nuorten kuntoutus- ja tulkkauspalvelujen toteutuminen ja terve tulevaisuudessa. Sosiaaliala- ja terveysturvan selosteita 89/2014. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.

Monako Termipankki i.a. MonAKO Glossary C. Käännöstiede, Nykytieteiden laitos. Helsingin yliopisto. Viitattu 20.2.2017. http://www.ling.helsinki.fi/monako/atk/glossary_c.shtml

Oittinen, Riitta & Mäkinen, Pirjo 2007. Alussa oli käänös. Tampere: Tampereen Yliopisto.

Pesonen, Katja 2012. ”Kyllä mä vapaa-ajalla pärjään ilman, mutta koulussa tarviin sitten”- Viittomakielentulkin käyttö sisäkorvaistutenuorten vapaa-aikana. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Helsinki. Opinnäytetyö

Pikkarainen, Karla 2016. Teknologia muuttaa tulkkausalaa – Tulkkaus sisäkorvaistutteen saaneille aikuisille. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Länsi. Opinnäytetyö

Poussu-Olli, Hanna-Sofia 2003. Kuulovammaisuus–arviointi ja interventio. Turku: Turun Yliopisto

Rainò, Päivi 2012. Sisäkorvaistututteen saaneiden kuurojen lasten ja nuorten kielivalinnoista ja tulkkauspalvelujen tarpeesta. Sarja F. Katsauksia ja aineistoja 7. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Helsinki

Ruffin, Chad; Tyler, Richard; Witt, Shelley; Dunn, Camille; Gantz, Bruce & Rubinstein, Jay 2007. Long-term performance of Clarion 1.0 cochlear implant users. *Laryngoscope*, 117, 1183–1190

Sorri, Martti 2000. Kuulovikojen tyypit, etiologia ja esiintyvyys. Teoksessa Eila Lonka ja Anna-Maija Korpijaakko-Huuhka (toim.) *Kuulon ja kielen kuntoutus–Vuorovaikutuksesta kommunikointiin*, (s. 75–116).

Sume, Helena 2010. Muutokset sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen kommunikaatiossa vanhempien näkökulmasta. *Puhe ja kieli* (30), 4, (s. 189–202.) Saatavilla 10.2.2017. <http://ojs.tsv.fi/index.php/pk/article/view/4742/4447>

Sume, Helena 2008. Perheen pyörteinen arki – sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen matka kouluun. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research* 334. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopisto

Suomen kirjoitustulkit ry, i.a. Mitä on kirjoitustulkkaus? Viitattu 20.2.2017 <http://www.suomenkirjoitustulkit.net/kirjoitustulkkaus/>

SVT ry – Suomen viittomakielen tulkit ry 2013. Sanasto. Viitattu 20.11.2016. <http://www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit/sanasto>

Tieteen termipankki 2015. Käännöstiede. Viitattu 20.11.2016 <http://tieteentermipankki.fi/wiki/Luokka:K%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6stiede>

Tuuliainen, Laura 2012. Sisäkorvaistutteen saaneiden yläkouluikäisten ajatuksia koulussa tapahtuvasta kommunikaatiosta. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Helsinki. Opinnäytetyö

Vaara, Kaisa 2001. Viitotun puheen opetus ja käyttö Suomessa. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Länsi. Opinnäytetyö.

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri, i.a. Opas ikähuonokuuloisten omaisille. Saatavilla <http://docplayer.fi/38859354-Opas-ikahuonokuuloisten-omaisille.html>

Viita, Heli; Huttunen, Kerttu & Sorri, Martti 1998. Korvat ja kuuleminen. Suomen Kuurosokeat ry:n julkaisuja, Sarja A 2. Oulu: Oulun yliopisto

Välimaa, Taina 2010. Katsaus sisäkorvaistutetta käyttävien aikuisten kuulonvaraiseen puheen havaitsemiseen. *Puhe ja kieli*, 30:4, 203-219

Välimaa, Taina; Laitakari, Jaakko; Sivonen, Ville; Brotherus, Laura & Sorri, Martti 2010. Experimental frequency ranges and speech recognition in quiet and in noise by Finnish adult implant users. Book of Abstracts, 11th International Conference on Cochlear Implants and Other Auditory Implantable Technologies, s. 255

Välimaa, Taina & Lonka, Eila 2010. Näkökulmia sisäkorvaistutetta käyttävien lasten puhutun kielen kehitykseen ja kommunikaatioon. *Puhe ja kieli*, 30:3, 127-135

Välimaa, Taina & Sorri, Martti 2000. Speech perception after multichannel cochlear implantation in Finnish-speaking postlingually deafened adults. *Scandinavian Audiology*, 29

Väättäinen, Sirkku-Marja 2005. Kuulolla! Opas kuulonkuntoutuksesta sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille. Helsinki: Edita

Ziese, M.; Stützel, A.; Von Specht, H.; Begall, K.; Freigang, B., Stroka, S & Nopp P. 2000. Speech understanding with the CIS and the n-of-m strategy in the MED-EL COMBI40+ System. *Journal of Oto-Rhino-Laryngology and its Related Specialties*, 62 (6), 321-326

Watson, Linda; Hardie, Tim; Archbold, Sue & Wheeler, Alexandra 2008. Parents' views on changing communication after cochlear implantation. *Journal of Deaf studies and Deaf education*, 13 (1), 104–116. Viitattu 19.3.2017.

<https://academic.oup.com/jdsde/article/13/1/104/501223/Parents-Views-on-Changing-Communication-After>

Wheeler, Alexandra; Archbold, Sue; Gregory, Susan & Skipp, Amy 2007. Cochlear Implants: The young people's perspective. *Journal of Deaf studies and Deaf education* 2007, 12 (3), 303-316. Viitattu 19.3.2017. <https://academic.oup.com/jdsde/article-lookup/doi/10.1093/deafed/enm018>

Wilson, Blake & Dorman, Michael 2008. Cochlear implants: a remarkable past and a brilliant future. *Hear Res*, 242 (0), 3–21. Viitattu 20.3.2017. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3707130/>

.

LIITTEET

Liite 1: Käsitteiden luokittelu

TAULUKKO 1: Käsitteiden luokittelu

TULKIN ALAAN LIITTYVÄ TERMISTÖ – MIKÄ LUOKITELLAAN MIHIN?						
TULKKAUSLAJIT:	TULKKAUSMENETELMÄT:	TULKKAUSMUODOT:		TULKKAUSTAVAT	TULKKAUSSTRATEGIA:	KOMMUNIKAATIOKBN0 / KOMMUNIKAATIOMENETELMÄ:
		Kielen sisäinen tulkkaus	Kielten välinen tulkkaus			
Tulkkauslaji 1: Tulkkien määrä (Korte, 2015)	Paritulkkaus (SVT- Suomen viittomakielen tulkit ry, 2013)	Asioimistulkkaus (Tieteen termipankki, i.a.)	Asioimis- tulkkaus (Tieteen termipankki, i.a.)		Tulkin periaatteet (Gile 2010, 255-273).	Suomalainen viittomakieli
	Tulkkirinki (Kela, i.a.)				Viive (Gile 2010, 255-273).	Kansainvälinen viittominen
					Ennakointi (Vandepitte 2001, 323-335) (Tieteen termipankki, i.a.)	Viitottu puhe (Kuurojen liitto ry, 2006) (Papunet, 2015)
Tulkkauslaji 2: Asiakkaiden määrä (Korte, 2015)	Ryhmätulkkaus (SVT ry, 2013)				Yleistäminen (Gile 2010, 255-273)	Tukiviittomat (Papunet, 2015)

	Yleisötulkkkaus					Taktiliiviittomien, tuntoaistilla eli taktiliisti vastaanottavat menetelmä (Kuurosokeat ry, 2013)
	Dialogitulkkkaus					Sosiaalishaptinen kommunikaatio (Kuurosokeat ry, 2013)
Tulkkkauslaji 3: Ajoituksen mukaan (Korte, 2015)	Konsekutiivitulkkkaus (SKT-Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto, 2017)					Huulioluku eli huuliilta luku (Kuurosokeat ry, 2013)
	Simultaanitulkkaus (SKT, 2017)					Kuvailumenetelmä (ympäristön kuvailu sanallisesti ja keholle piirtämällä) (Kuurosokeat ry, 2013)
	Jälkitulkkaus (Mariland, i.a)					Puhe-kommunikaatio
	Taktilitulkkkaus (SVT, 2013)	Tukiviittomien käyttö	Taktilitulkkkaus			

Tulkkkauslaji 4: Kielten ja menetelmien mukaan (Korte, 2015)	Keholle piirtäminen (Tarusola, 2017)			Konsekutiivitulkkkaus (Tommola 2000, 128)		
	Haptinen tutkiminen (Tarusola, 2017)			Simultaanitulkkaus (Tommola 2000, 128)		

Tulkkauslaji 4: Kielien ja menetelmien mukaan (Korte, 2015)					Asioimis- tulkkaus (MonAKO Glosary, i.a.) (Tieteen termipank- ki, i.a.)	
					Oikeus- tulkkaus (MonAKO Glosary, i.a.) (Tie- teen termipank- ki, i.a.)	
Tulkkauslaji 5: Tulkin sijainnin mukaan (Korte, 2015): - Asioimis- tulkkaus, - Opiskelu- Tulkkaus, - Konfe- renssi- tulkkaus (Tom mola 2000, 128)					Puhelin- tulkkaus	
					Etätulk- kaus (Virta & Äärynen 2009, 12). Tieteen termipank- ki, i.a.)	
	Reletulkkaus					
	Kuiskaustulkkaus (SKT, 2017) (Tieteen termipankki, i.a)	Kirjoitus- tulkkaus (Suomen kirjoitustu- lkit ry, i.a.)				

TAULUKON 1 LÄHTEET:

Gile, Daniel 2010. Cognitive-load related coping tactics in simultaneous interpreting. In Liao Qi Yi (toim.) *Contemporary Translation Studies in the West: A reader*. Beijing: Foreign Language Teaching and Research Press.

Kela, i.a. Tulkkiringit. Vammaisten tulkkauspalvelut. Viitattu 15.2.2017.
http://www.kela.fi/tulkin-tilaaminen_tulkkiringit

Kuurojen Liitto ry, 2006. Opiskelutulkkaus. Viitattu 7.3.2017.
<http://www.esok.fi/esok-hanke/kaytannot/opinto/tuki/optulkkaus/optulk.pdf>

Korte, Hely, 2015. Tulkkauslajit (vk), luento. Videotallenne. Löydettävissä Fronterista
 Viitattu 16.2.2017

Mariland i.a. Suullinen käänös. Viitattu 7.3.2017. <http://www.mariland.ee/suullinen-kaannos/>

MonAKO Glossary, i.a. Definitions of central concepts in Translation Studies, and possible translations in Finnish, Swedish, German and French. Helsingin yliopisto, Nykykielten laitos. Viitattu 15.2.2017
http://www.ling.helsinki.fi/monako/atk/glossary_ab.shtml

Papunet, 2015. Muu viittomakommunikaatio. Muu viittoma. Viitattu 16.2.2017.
<http://papunet.net/tietoa/muu-viittomakommunikaatio>

Suomen kirjoitustulkit ry, i.a. Mitä on kirjoitustulkkaus? Viitattu 16.2.2017.
<http://www.suomenkirjoitustulkit.net/kirjoitustulkkaus/>

Suomen Kuurosokeat ry. 2015. Kommunikaatiomenetelmät. Viitattu 16.2.2017.
http://www.kuurosokeat.fi/menetelmat/tuntoaisti_taktiili.php

SKTL– Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto – Finlands översättar- och tolkförbund ry
2017. Kääntäminen ja tulkkaus. Viitattu 16.2.2017.
http://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/

SVT ry– Suomen viittomakielen tulkit ry, 2013. Viitattu 16.2.2017.
<http://www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit/sanasto>

Tarusola 2017. Kielikuvakohtaamisia- Kuvailua aistimalla. Viitattu 7.3.2017.
<http://www.tarusola.fi/kielikuvakohtaamisia/tag/kuvailutulkkaus/>

Tommola, Jorma 2000. Tulkkaus kognitiivisesta näkökulmasta. Teoksessa Niina Hytönen ja Terhi Rissanen (toim.). *Käden käännteessä*. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu

Virta, Ville & Äärynen, Mikko 2009. Ajatuksia etätulkkauksesta: kysely etätulkkauksesta tulkinkäyttäjille. Helsinki: HUMAK- Humanistinen ammattikorkeakoulu

Liite 2: Kyselyn saatekirje

”Hei!

Olen viittomakielentulkkiopiskelija ja etsin opinnäytetyöni kyselyyn vastaajia. Opinnäytetyöni aiheena on sisäkorvaistutetta käyttävien henkilöiden tulkkaukspalveluiden käyttö. Haluan kyselyllä selvittää muun muassa sisäkorvaistutetta käyttävien henkilöiden tulkin käyttöä, tulkin käytön kokemuksia ja käytettäviä tulkkauksmenetelmiä.

Tulokset analysoidaan anonymisti opinnäytetyössä, joka julkaistaan Theseus opinnäytetietokannassa keväällä 2017. Tuloksista on mahdollisesti hyötyä esimerkiksi tulkeille ja niitä voisi mahdollisesti myös hyödyntää myöhemmin alaan liittyvissä tutkimuksissa.

Kysely on tarkoitettu kaikenikäisille sisäkorvaistutetta käyttäville henkilöille, ja toivonkin mahdollisimman monen osallistuvan opinnäytetyöhöni. Kysely koostuu monivalintakysymyksistä, ja on siten nopeasti täytettävissä.

Kysely on auki 27.11.2016 asti, ja löytyy alla olevasta linkistä.

Kysely: <https://www.webropolsurveys.com/S/7E0D11E2F0A62FB3.par>

Kyselyn toisena vaihtoehtona on haastattelutilaisuus Turun Old Millissä (os. Ruukinkatu 2, 20540 Turku). Haastattelun vaihtoehtoiset ajankohdat löytyvät ilmoittautumislinkistä ja varmistetusta ajankohdasta tiedotetaan ilmoittautujille aikaisintaan 03.12.2016. Haastatteluun ilmoittautuminen tapahtuu tämä linkin kautta:

<https://doodle.com/poll/qwunaczkk3q4ekvr>. Sekä kyselystä että haastattelusta löytyvät tarkemmat tiedot kyselyn alkutekstistä. Kysymyksiä saa esittää minulle sähköpostitse, osoitteeseen pia.vuorenmaa@student.diak.fi.

Kiitoksia paljon!

Ystävällisin terveisin

Pia Vuorenmaa,

viittomakielentulkkiopiskelija”

Liite 3: Webropol- kyselyn runko

Webropol-kyselyn alussa oli esittely opinnäytetyöstä ja sen aineistonkeruumenetelmistä. Lisäksi tekstiin kuului ohjeistus kyselyyn vastaamiseen ja haastattelun ilmoittautumiseen.

”KYSELY SISÄKORVAISTUTETTA KÄYTTÄVIEN HENKILÖIDEN TULKKAUSPALVELUN KÄYTÖSTÄ

* = *Pakollinen*

1. TAUSTATIEDOT

1. Sukupuoli: *

Mies/poika

Nainen/tyttö

Muu _____

2. Ikä: *

3-9 -vuotias

10-19 -vuotias

20-29 -vuotias

30-39 -vuotias

40-49 -vuotias

50-59 -vuotias

yli 60-vuotias

3. Alue: *

Ahvenanmaa

Etelä-Karjala

Etelä-Pohjanmaa

Etelä-Savo

Kainuu

Kanta-Häme

Keski-Pohjanmaa

- Keski-Suomi
- Kymenlaakso
- Lappi
- Pirkanmaa
- Pohjanmaa
- Pohjois-Karjala
- Pohjois-Pohjanmaa
- Pohjois-Savo
- Päijät-Häme
- Satakunta
- Uusimaa
- Varsinais-Suomi
- Ulkomaat, mikä? _____

4. Kielitaito:*

Valitse äidinkieleni.

- Puhuttu kieli (suomi / ruotsi)
- Viitottu kieli (suomalainen / suomenruotsalainen viittomakieli)
- Muu, mikä? _____

5. Liitännäisvammat ja -sairaudet (jotka vaikuttavat kommunikointiin):

Voit valita usemman.

Selite: Kysymyksellä halutaan selvittää kuulovamman lisäksi olevat mahdolliset vammat ja sairaudet, jotka vaikuttavat kommunikointiin. Esimerkiksi sisäkorvaistutetta käyttävä henkilö, jolla on lisäksi näkövamma, ja käyttää Taktiiliviittomista.

- Downin syndrooman toinen nimitys on Downin oireyhtymä

- CP-oireyhtymän toinen nimitys on CP-vamma

- Näkövamma
- Downin syndrooma
- Kehitysvamma
- CP-oireyhtymä
- Autismi
- Afasia
- Muu, mikä? _____

En osaa sanoa

Ei ole

2. SISÄKORVAISTUTE

Selite: Sisäkorvaistutteella (lyhenne SI) tarkoitetaan sähköistä kuulokojetta, josta käytetään myös termejä sisäkorvaimplantti, sisäkorvaproteesi ja kokleaimplantti. Englanninkielinen termi sisäkorvaistuttele on cochlear implant (lyhenne CI).

6. Montako sisäkorvaistutetta sinulla on? *

Yksi

Yksi, mutta toisen leikkaus on tulossa

Kaksi

7. Kauanko ensimmäisen sisäkorvaistutteen leikkauksesta suunnilleen on aikaa? *

Alle vuosi

1-4 vuotta

5-9 vuotta

10-14 vuotta

15-19 vuotta

yli 20 vuotta

En osaa sanoa

8. Jos sinulla on toinenkin sisäkorvaistute, kauanko sen leikkauksesta suunnilleen on aikaa?

Jos sinulla on vain toisessa korvassa sisäkorvaistute, tähän kysymykseen ei tarvi vastata.

Alle vuosi

1-4 vuotta

5-9 vuotta

10-14 vuotta

15-19 vuotta

yli 20 vuotta

9. Millä seuraavista termeistä määrittelisit itsesi sisäkorvaistutteen kanssa?

Huonokuuloinen

Huonokuuloinen, toispuolinen kuurous

- Kuuleva
- Muu, mikä? _____
- En osaa sanoa

10. Onko sinulla sisäkorvaistute käytössä, kun käytät tulkkauspalvelua? *

- Kyllä
- Vaihtelevasti
- En osaa sanoa
- Ei ole

3. TULKIN KÄYTTÖ

11. Onko sinulla tulkkipäätöstä? *

- Kyllä
- En osaa sanoa
- Ei ole

12. Käytätkö tulkkia? *

- Kyllä
- En osaa sanoa
- En, en tarvitse
- En, en halua
- En, muu syy, mikä? _____

13. Mitä tulkkia käytät? *

Voit valita useamman.

- Viittomakielentulkkia
- Kirjoitustulkkia
- Puhevammaisten tulkkia
- Muuta tulkkia, mitä? _____
- En käytä tulkkia

14. Valitse tulkki, jota käytät kussakin tilanteessa.

Voit valita useamman.

Selite:

- *Vk-tulkki = Viittomakielen tulkki*

- *Pv- tulkki = Puhevammaisten tulkki*

- *K-tulkki = Kirjoitustulkki*

- *Muu tulkki = Sama, minkä olet nimennyt aiemmin 13. kysymykseen ("Mitä tulkkia käytät?")*

	Vk- tulkki;	K-tulkki;	Pv-tulkki;	Muu tulkki;	Ei tulkin tarvetta
Työ	☐	☐	☐	☐	☐
Opiskelu	☐	☐	☐	☐	☐
Asiointi (esimerkiksi käynti pankkiin)	☐	☐	☐	☐	☐
Harrastukset	☐	☐	☐	☐	☐
Tapahtumat	☐	☐	☐	☐	☐
Vapaa-ajan menot	☐	☐	☐	☐	☐

15. Mitä tulkkauksen menetelmää käytät? *

Voit valita useamman.

Selite:

- *AAC-menetelmä= puhetta korvaava ja tukeva menetelmä , esimerkiksi kuvakommunikaatiokansio*

- *"Kirjoitusta"-vaihtoehdolla viitataan kirjoitustulkin työmenetelmään.*

Viittomakieltä

Taktiiliviittomista

Viitottua puhetta

Puheen toistoa

Kirjoitusta

AAC-menetelmää

Muuta, mitä? _____

16. Onko tarvetta muunlaiselle tulkkauksen menetelmälle nykyisten lisäksi, millaista? *

Voit valita useamman.

Selite: Reletulkkaukset= Kahden tulkin työskentely, siten että ensimmäinen tulkki tulkkaa alkulähteestä, ja toinen tulkki käyttää toisen tulketta omana lähteenä ja tekee oman tulkkeen. Yleisimmin reletulkkauksessa on useita eri kieliä. Tässä kysymyksessä tausta-

ajatuksena on tilanne, jossa kuuleva tulkki tulkkaa lähteestä ja kuuro tulkki käyttää toista tulkkiä lähteenään.

- Kyllä, eri tulkkausmenetelmien yhdistämistä toisiinsa
- Kyllä, teknologian hyödyntämistä enemmän
- Kyllä, nykyisten lisäksi reletulkkausta kuuron tulkin kanssa
- Kyllä, muunlaista, millaista? _____
- En osaa sanoa
- Ei ole
- Tarvittaessa: tarkennus vastauksesta** _____

17. Kuvaile lyhyesti: Millainen on mielestäsi hyvä tulkki?

3.1 MAHDOLLISET MUUTOKSET TULKIN KÄYTÖN SUHTEEN

18. Onko tulkin käytössä tapahtunut muutoksia sisäkorvaistutteen käytön aikana, millä tavalla? *

Voit valita useamman.

Selite: Kysymyksellä pyritään selvittämään, muuttuuko asiakkaan tulkin tarve sisäkorvaistutteen saamisen jälkeen ja kuinka. Vaihtoehdolla "Kyllä, olen vaihtanut tulkkiä (esim. vk-tulkista k-tulkkiin)" tarkoitetaan jos on vaihtanut tulkkiä, esimerkiksi niin että aiemmin on käyttänyt viittomakielentulkkiä, mutta sisäkorvaistutteen saamisen jälkeen on alkanut käyttää kirjoitustulkkiä.

- Kyllä, käytän tulkkiä enemmän
- Kyllä, käytän tulkkiä vähemmän
- Kyllä, olen vaihtanut tulkkiä (esim. vk-tulkista k-tulkkiin)
- Kyllä, en käytä tulkkiä enää
- Kyllä, muulla tavalla? _____
- En osaa sanoa
- Ei ole

19. Kuinka olet vaihtanut tulkkiä?

Jos et ole valinnut edeltävässä kysymyksessä (18.kysymyksessä) vaihtoehtoa "Kyllä, olen vaihtanut tulkkia (esim. vk-tulkista k-tulkkiin)", sinun ei tarvitse vastata tähän kysymykseen.

Voit valita useamman.

- Viittomakielentulkista kirjoitustulkkiin
- Viittomakielentulkista puhevammaisten tulkkiin
- Kirjoitustulkista viittomakielentulkkiin
- Kirjoitustulkista puhevammaisten tulkkiin
- Puhevammaisten tulkista viittomakielen tulkkiin
- Puhevammaisten tulkista kirjoitustulkkiin
- Useamman eri tulkin käytöstä viittomakielentulkkiin
- Useamman eri tulkin käytöstä kirjoitustulkkiin
- Useamman eri tulkin käytöstä puhevammaistentulkkiin
- En osaa sanoa
- Ei mikään vaihtoehdoista, muu, mikä? _____

20. Onko tulkkausmenetelmän käyttö muuttunut sisäkorvaistutteen saamisen jälkeen, millä tavalla? *

Voit valita useamman.

- On, viittomakieleen
- On, viitottuun puheeseen
- On, taktiiliin viittomiseen
- On, puheen toistoon
- On, kirjoitukseen
- On, AAC- menetelmään
- On vaihtunut useampaan kertaan
- On muuhun, mihin? _____
- En osaa sanoa
- Ei ole

4. TULKKAUSPALVELU

21. Kuinka tietoinen olet eri tulkkauspalveluista? *

- Oikein hyvin
- Hyvin
- Riittävän

- En osaa sanoa
- Jonkin verran
- Aika huonosti
- Tosi huonosti

22. Onko sinulla tarvetta muunlaiseen tulkkiin, millaiseen? *

Voi valita useamman.

Selite: Kysymyksellä tarkoitetaan sitä, että onko tarvetta muunlaiseen tulkkaukseen nykyisen tulkkauksen sijasta tai sen lisäksi, esimerkiksi joihinkin tilaisuuksiin viittomakielentulkki ja kirjoitustulkki.

- On, viittomakielentulkkiin
- On, kirjoitustulkkiin
- On, puhevammaisten tulkkiin
- On muunlaiseen, millaiseen? _____
- En osaa sanoa
- Ei ole

VAPAAEHTOINEN KOMMENTOINTI

23. Voit halutessasi tarkentaa vastauksiasi tai lähettää muita terveisiä kyselyn tekijälle

_____”

_____”